

DIGITAALINEN VAINO KÄSITTEENÄ JA KOKEMUKSENA PARISUHDEKONTEKSTISSA

Maiju Vuorela
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Kokkolan yliopistokeskus
Chydenius, Humanistis-
yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Tekijä Maiju Vuorela	
Työn nimi Digitaalinen vaino käsitteenä ja kokemuksena parisuhdekontekstissa	
Ohjaaja YTT Sirkka Alho	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 53 sivua + 2 liitettä
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, millaisia kokemuksia parisuhteen aikaisen sekä eron jälkeisen digitaalisen vainon kohteeksi joutuneilla uhreilla on. Tämän lisäksi tutkimus selvittää kuinka uhria voidaan tukea, sekä mitä haasteita ja kehittämistarpeita siihen liittyy.</p> <p>Tutkimuksen teoriaperusta perustuu teoreettisiin jäsennyksiin digitaalisen parisuhteeseen liittyvän vainon käsitteellistämistä sekä väkivaltatyöstä. Tutkimus toteutettiin integroituna kirjallisuuskatsauksena ja tutkimusaineisto koostuu tutkimusartikkeleista (N=10), joista yksi (1) on suomalainen ja yhdeksän (9) kansainvälisiä tieteellisiä tutkimuksia. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa digitaalisesta vainosta väkivaltana, jotta sen tunnistaminen olisi helpompaa. Tämän myötä vainoon olisi helpompaa puuttua sekä suojella uhria.</p> <p>Tutkimus on kvalitatiivinen ja sen teoreettis-käsitteellinen viitekehys koostuu vainosta parisuhdeväkivaltana sekä digitaalisesta vainosta. Tutkimuksen tieteenfilosofinen ja metodinen perusta on hermeneuttinen, eli tutkimus pyrkii ymmärtämään digitaalista vainoa ilmiönä. Aineiston analyysi on toteutettu hyödyntäen teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Aineisto jaettiin kolmeen ryhmään: 1) Digitaalisen vainon vaikutukset uhrin elämään, 2) yhteiset lapset digitaalisen vainon kohteena ja välineenä sekä 3) väkivaltatyön näkökulmia.</p> <p>Digitaalisella vainolla oli yhteys muihin parisuhdeväkivallan muotoihin. Digitaalinen vaino oli hallitsevaa ja kontrolloivaa, ja sillä oli merkittäviä negatiivisia vaikutuksia uhrin elämään. Digitaalisen vainon ennaltaehkäisy ja uhrin tukeminen vaati viranomaisilta syvällistä ymmärrystä vainon dynamiikasta ja kontrollin muodoista. Tällä hetkellä ymmärrys näyttöä riittämättömänä. Turvallisuussuunnittelun ja moniammatillisen yhteistyön avulla oli mahdollista tukea digitaalisen vainon uhria. Tutkimuksen tuloksista pääteltiin, että digitaalisen vainon tunnistaminen ja uhrin auttaminen edellyttää tilanteen kokonaisvaltaista tarkastelua ja uhrin kokemuksen kunnioittamista, ammattilaisten vainoon liittyvän tiedon kehittämistä sekä aiempaa tiiviimpää yhteistyötä eri viranomaisten välillä.</p>	
Asiasanat: Parisuhdeväkivalta, digitaalinen vaino, technology-facilitated abuse, coercive control	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja:	

KUVIOT

Kuvio 1. Hermeneuttinen kehä.....	18
Kuvio 2. Sisällönanalyysin vaiheet.....	27

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkielman lopulliset aineistot.	24
Taulukko 2. Teoriaohjaavan analyysin muodot.	26

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	PARISUHDEVÄKIVALLAN JA VAINON TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA.....	5
2.1	Parisuhdeväkivallan moniulotteisuus.....	5
2.2	Rikosoikeudellisia näkökulmia vainoon.....	6
2.3	Vainon erityispiirteistä	9
2.4	Digitaalisen väkivallan muotoja ja suojautumiskeinoja	11
2.5	Vainoon ja digitaaliseen vainoon liittyviä tutkimuksia Suomessa.....	13
3	TUTKIMUKSEN TIETEENFILOSOFINEN JA METODOLOGINEN PERUSTA.....	15
3.1	Hermeneuttinen tutkimusote	15
3.2	Hermeneuttinen kehä	16
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	19
4.2	Integroitu kirjallisuuskatsaus	19
4.3	Tutkimusprosessi, aineiston valinta ja sen käsittely.....	21
4.4	Analyysin eteneminen ja analyysimenetelmät.....	25
4.5	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi.....	28
5	TUTKIMUSTULOKSET	30
5.1	Digitaalisen vainon vaikutukset uhrin elämään.....	30
5.1.1	Kontrolloiva ja hallitseva suhde	30
5.1.2	Digitaalisen vainon muodot.....	31
5.1.3	Eristäytyminen	34
5.2	Yhteiset lapset digitaalisen vainon kohteena ja välineenä	35
5.3	Väkivaltatyön näkökulmia.....	37
5.3.1	Uhrin tukeminen.....	37
5.3.2	Haasteet ja kehittämiskohteet	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	42
7	POHDINTA	45
	LÄHTEET.....	50

LIITTEET

1 JOHDANTO

Sosiaalityön maisteritutkielmassani tutkin digitaalista vainoa parisuhdekontekstissa. Kiinnostuin aiheesta työskennellessäni aiemmin turvakodissa, jossa opin ymmärtämään väkivallan ilmiön monimuotoisuutta. Työkokemukseni turvakodissa sekä lastensuojelun sosiaalityössä on osoittanut, että henkinen väkivalta, kumppanin kontrollointi ja alistaminen sekä vaino ovat yhä enenevässä määrin piilossa tapahtuvaa toimintaa fyysisen väkivallan sijaan. Vainoa voi esiintyä sekä parisuhteen aikana että eron jälkeen. Vaino on yksi lähisuhdeväkivallan muodoista ja se liittyy vahvasti kahden ihmisen väliseen läheiseen suhteeseen tai päättyneeseen parisuhteeseen. Parisuhteen päättymisen jälkeistä vainoa esiintyy usein tilanteessa, jossa parisuhteen aikana suhteessa on ilmennyt väkivaltaa. Vaino voi olla toisen osapuolen toistuvaa häirintää ja kiusaamista, mutta se voi olla henkeä uhkaavaa väkivaltaista käytöstä.

Teknologian kehittymisen myötä väkivalta ja erityisesti vainoaminen saavat jatkuvasti uusia muotoja. Tekijän ei ole välttämätöntä olla enää fyysisessä kontaktissa uhrinsa kanssa, jotta hän pystyy häiritsemään ja haavoittamaan uhrin turvallisuuden kokemusta sekä yksityisyyttä. Teknologian kehittyminen on synnyttänyt hyvät edellytykset verkoissa, laitteissa ja järjestelmissä tapahtuvalle digitaaliselle vainolle. Digitaalista vainoa ei itsessään ole kriminalisoitu, vaan sitä pidetään tämän hetkessä lainsäädännössä ainoastaan yhtenä rikoksentekomuotona. Tietotekniikka, älypuhelimet, paikannusteknologia, sähköposti, sosiaalisen median alustat, pikaviestipalvelut ja nettiin liitetty kodinelektroniikka toimivat alustoina, joita väkivallan tekijä voi hyödyntää digitaalisen vainon toteuttamisessa. Yksityisyyden rajojen asettaminen on haastavaa digitaalisessa maailmassa erityisesti tilanteessa, jossa parisuhteen aikana yksityisyyden rajat ovat olleet epäselvät tai rajoja on rikottu. Jotta yksityisyyttä kyettään suojaamaan tällaisessa riskitilanteessa, on sekä uhrin että ammattilaisten tehtävä yhteistä riskinarviointia sekä ymmärrettävä kokonaisvaltaisesti, miten tietoja hallitaan ja miten niitä suojataan. Tämä vaatii ammattilaisilta jatkuvasti muun muassa digitaalitojen päivittämistä ja kiinnostusta syventyä vainoilmiön rakenteisiin.

Kandidaatintutkielmassani (2020) tutkin yleisesti vainoa väkivaltana ja sosiaalityön maisterintutkielma on jatkoa kandidaatin tutkielmalleni. Kandidaatintutkielmani aikana tehdyt kirjallisuushaut osoittivat, että parisuhteen aikaista ja eron jälkeistä vainoa ilmiönä on tutkittu vain vähän, mikä perustelee tutkimusaiheeni tarpeellisuutta. Tehdessäni kirjallisuushakuja maisterintutkielman aikana huomasin, että tieteellistä tutkimusta vainosta on alettu tehdä enenevässä määrin kansainvälisellä tasolla, mutta Suomessa tutkimus on ollut vähäistä sen yleisestä ilmenevyydestä huolimatta. Digitaalinen vaino on hyvin tuore aihe kansainvälisessäkin tieteellisessä tutkimuksessa. Edellä esiin nostamani näkökulmat korostavat sitä, että vainoilmiön tutkimukselle on ajankohtainen tarve. Tutkielmani aihe tuottaa sosiaalityön tutkimukseen ja käytäntöön tietoa vainoilmiöstä ja sen digitaalisista väylistä. Tutkimusnäkökulmasta tutkielma tuo yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen uutta ja kokoavaa tietoa vainoilmiöstä. Tutkielma voi vahvistaa sosiaalityön ammattilaisten mahdollisuuksia tunnistaa asiakastyössään vainoa ja tämän myötä tilanteeseen puuttuminen ja uhrin tukeminen mahdollistuvat. Opetustyössä tutkielmaa voidaan hyödyntää esimerkiksi lastensuojelua tai lähisuhdeväkivaltaa käsittelevillä kursseilla.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia parisuhteen aikaisen sekä eron jälkeisen vainon kohteeksi joutuneilla uhreilla on, sekä miten uhria voidaan tukea ja mitä haasteita sekä kehittämistarpeita siihen liittyy. Olen kiinnostunut tutkimaan myös sitä, minkälaisia erilaisia väyliä digitalisoituminen on luonut vainon toteuttamiseen. Maisterintutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja sen teoreettis-käsitteellinen viitekehys koostuu parisuhdeväkivallan ja vainon eri muodoista, väkivaltatyön teoreettisista jäsennyksistä sekä vainoon ja digitaaliseen väkivaltaan liittyvien aiempien tutkimusten esittelystä. Anu Puusan ja Saara Julkusen (2020, 187) mukaan laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on muodostaa mahdollisimman monipuolinen ja syvälinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksen tieteenfilosofinen ja metodologinen perusta on hermeneuttinen, ja Leena Kakkori (2009, 276) kuvaa, että hermeneutiikkaa voidaankin pitää Friedrich Schleiermacherin mukaan ymmärtämisen taitona. Kokemuksen muodostamisen myötä tutkija alkaa näkemään maailmaa tai tutkittavaa ilmiötä uudella tavalla (mt., 276). Tutkimuksen laadun arvioinnissa tarkastellaan, kuinka hyvin tutkimuksessa on onnistuttu monipuolisen ja syvällisen ymmärryksen muodostamisessa. (Puusa & Julkunen 2020, 187). Tutkimukseni on integroitu kirjallisuuskatsaus.

Luku kaksi koostuu teoreettis-käsitteellisestä viitekehyksestä ja luvussa kolme käyn läpi tutkielman tieteenfilosofista ja metodologista perustaa. Neljännessä luvussa esitän tutkimustehtävät ja tutkimuksen toteutuksen, avaan kirjallisuuskatsauksen teoreettista näkökulmaa ja analyysimenetelmiä sekä teen eettisyyteen ja luotettavuuteen perustuvaa analyysiä. Tutkimustuloksia tarkastelen luvussa viisi, jossa kokoan yhteen tutkimustuloksia hyödyntäen teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Luku kuusi sisältää

tutkimusraportin johtopäätökset. Päätän tutkielmani luvussa seitsemän pohdintaan oman tutkimukseni arvioinnista sekä siitä, minkälaisia kehittämistarpeita maisterintutkielmani on osoittanut.

2 PARISUHDEVÄKIVALLAN JA VAINON TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA

2.1 Parisuhdeväkivallan moniulotteisuus

Parisuhdeväkivalta on lähisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, minkä vuoksi se on erityisen haavoittavaa uhria kohtaan. Marita Husso (2003, 20) kuvaa lähisuhteessa tapahtuvan väkivallan vaurioittavan uhriaan monella eri tavalla. Väkivallan, sen pelon ja sen seurauksena tulleet vaikutukset lamaannuttavat ja hajottavat uhria. Parisuhdeväkivallan erityispiirteisiin kuuluvat on sen yleisyys, jatkuvuus, toistuvuus ja ylisukupolvisuus, ja näiden seurauksena vakavaa kärsimystä aiheutuu uhrin lisäksi myös lapsille ja uhrin läheisille. (Mt., 20, 324.) Lähisuhdeväkivallalle tyypillistä on, että tekijä pyrkii kontrolloimaan uhria monella eri elämän osa-alueella samanaikaisesti. Väkivallan eri muodoilla voidaan siis nähdä olevan vahva yhteys toisiinsa, sillä usein väkivaltaisista tekoja esiintyy päällekkäisesti ja ne kietoutuvat yhteen. Käytännön työssäni kuulemani asiakaskertomukset ovat osoittaneet, että perheen kulussit suojaavat yleensä väkivallan näkyvyyttä ulkopuolisille ja väkivallan teot tapahtuvat usein perheen yksityisten rakenteiden suojassa ulkopuolisten katseilta piilossa. Tämä vaikeuttaa väkivaltaan puuttumista ja väkivaltakierteen katkaisemista. Väkivaltaisessa parisuhteessa esiintyykin usein WHO:n (2005, 112) mukaan useampia väkivallan muotoja samanaikaisesti. Väkivaltaisesta parisuhteesta irtautumista vaikeuttavat pelko pahenevasta väkivallasta, häpeä, kiintymys kumppania kohtaan sekä yhteiset lapset ja sitä myötä vanhemmuuden jatkuminen, jonka vuoksi yhteyttä väkivallan tekijään ei ole mahdollista katkaista täysin.

Minna Piispa (2011, 15) kuvaa, että yhä useammassa tapauksessa väkivaltaa, häirintää ja vainoa esiintyy myös parisuhteen päättymisen jälkeen entistä kumppania

kohtaan. Osapuolten välinen yhteydenpito on väistämätöntä esimerkiksi tilanteissa, joissa he jakavat vanhemmuuden yhteisten lastensa kautta (mt., 18.) WHO (2005, 109) ja Husso (2003, 16) korostavat, että parisuhdeväkivaltaa voidaan tutkimusten mukaan pitää sukupuolistuneena ilmiönä, sillä tutkimukset ovat osoittaneet naisten joutuvan miehiä todennäköisemmin parisuhdeväkivallan uhreiksi. Parisuhdeväkivallan ilmiöön liittyy olennaisesti emotionaalinen ja taloudellinen kiinnittyminen kumppaniin, ja naisen on todettu kiinnittyvän kumppaniinsa näiltä osin miestä voimakkaammin. (WHO 2005, 109).

WHO:n (2005, 118) mukaan useat tutkimukset ovat osoittaneet, että irtautuminen väkivaltaisesta parisuhteesta on vaikeaa. Tilanteeseen liittyy tyypillisesti useita eroirityksiä sekä suhteeseen palaamisia. Suhteessa väkivallan uhri kokee usein pitkäaikaista kärsimystä ja todellisen tilanteen hyväksymistä vältellään. Uhri myös usein syyttää itseään parisuhteen ongelmista ja tilanteesta. Kun uhri ymmärtää tilanteen vakavuuden ja hän hyväksyy suhteessa ilmenevän väkivallan, voi suhteesta irrottautuminen mahdollistua ja toipuminen käynnistyä. Vertaistuen saaminen muilta samassa tilanteessa olevilta avaa usein uhrin silmät ymmärtämään kokonaisvaltaisesti ilmiötä ja omaa tilannettaan. On myös huomioitava turvallisuusnäkökulma eroprosessissa, sillä eropäätöksen jälkeen uhri on kaikkein suurimmassa vaarassa menettää jopa henkensä. Läheisten ja auttavien tahojen tulee tuntea tämä irrottautumiseen liittyvä prosessi, jotta uhria voidaan tukea ja auttaa. (Mt., 118.)

Husso (2003, 15) puolestaan nostaa esiin, että parisuhdeväkivaltaan puuttumista vaikeuttaa lainsäädännön riittämättömyys suojella uhriaan, ja lainsäädäntöön kohdistuukin monimuotoisia asenteita sekä muutospaineita. Pelko väkivallan pahenemisesta sekä kostosta hankaloittavat uhria tekemästä rikosilmoitusta tilanteesta, ja tämän lisäksi uhri kokee usein syyllisyyttä ja häpeää tilanteesta (mt., 18). Piispan (2011, 15) mukaan on tyypillistä, että väkivallan tekijä sekä uhri tuottavat hyvin toisistaan poikkeavaa kertomusta tapahtuneista. Heini Kainulainen (2004, 95) nostaa esiin, että poliisikuulustelussa on tyypillistä, että epäilty väkivallan tekijä kiistää tekonsa. Hän saattaa kertoa, ettei muista tapahtumia tai hänen asenteensa on muutoin vastuuta välttelevä. Väkivallan tekoja vähätellään tai tekijä kuvaa, että teko oli uhrin kertomaa lievämpi. Erilaisten syiden, oikeutusten ja puolustusten esittäminen on tyypillistä tilanteessa. (Mt., 95–100.)

2.2 Rikosoikeudellisia näkökulmia vainoon

Vaino rikoksena Suomessa on lainsäädännöllisestä ja rikosoikeudellisesta näkökulmasta suhteellisen tuore. Suomessa vaino kriminalisoitiin 01.01.2014 ja siitä tuli

virallisen syytteen alainen rikos. Laki määrittelee, että vaino on toistuvaa ja oikeudetonta seuraamista, uhkaamista, yhteydenottamista ja tarkkailemista tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa, ja se aiheuttaa vainotulle pelkoa ja ahdistusta. Vainoamisesta tuomiona voi olla enintään kaksi vuotta vankeutta tai sakkorangaistus. Rikoslain 24 lukuun on kirjattu yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisesta, mitkä pitävät sisällään muun muassa säädökset kotirauhan ja viestintärauhan rikkomisesta, sala-kuuntelusta, salakatselusta, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä sekä kunnianloukkauksesta. (Rikoslaki 25: 7 a §; Rikoslaki 24: 1 §, 1 a §, 5 §, 6 §, 8 §, 9 §.) Lain 38 lukuun on säädetty tieto- ja viestintärikoksista, kuten viestintäsalaisuuden loukkaamisesta (3 §), tietomurrosta (8 §) ja identiteettivarkaudesta (9 a §).

Anna Nikupeteri ja Merja Laitinen (2017, 21) korostavat vainon olevan lainsäädännöllisestä näkökulmasta vaikeatulkintaista muun muassa sen vuoksi, että vainoon liittyy sekä väkivallattomia että väkivaltaisia tekoja. Vainotekoihin osallisiksi ja uhreiksi voivat joutua kohteen lisäksi myös muut perheenjäsenet, kuten yhteisen lapset ja perheen muut läheiset, sillä vainoaja voi käyttää heitä hyväkseen saadakseen tietoa vainon kohteesta. Vaino koetaan piinaavana ja ahdistavana, sillä sen tunnistaminen on erityisen hankalaa. Vaino pitää sisällään sosiaalisen tilan ja toiminnan rajoittamista, sekä uhrin arjen kontrolloimista. (Mt., 20–21.) Minna Piispa ja Markku Heiskanen (2017, 61) nostavat esiin, että suuri osa väkivallanteoista jää piilorikollisuudeksi, sillä parisuhdeväkivallasta ilmoittaminen voidaan kokea nöyryyttäväksi, uhri saattaa syyttää itseään teoista tai pelätään, että poliisi syyllistää uhrin. Tämän lisäksi saatetaan olettaa, että poliisi ei tee asialle mitään. Yhdysvalloissa kehitettiin 1960-luvulla rikosuhritutkimukset, joiden tarkoituksena on satunnaisotoksella haastatella väestöstä poimittua näytettä heihin kohdistuneiden rikosten osalta. Kun kysymyksissä on hyödynnetty rikoslakia, on mahdollista selvittää piilorikollisuuden esiintymistä. Kysely antaa tietoa myös väkivallasta, josta ei seuraa fyysisiä vammoja. (Mt., 61.)

Heini Kainulainen ja Johanna Niemi (2017, 113) nostavat esiin, että rikosoikeudessa rikosentekijää rangaistaan hänen tekemänsä yksittäisestä rikollisesta teosta, minkä vuoksi rikosoikeudella pystytään vastaamaan huonosti lähisuhdeväkivaltaan, joka on luonteeltaan toistuvaa, pitkäkestoista ja monimuotoista kontrolloivaa käytöstä. Useat väkivallanteot aiheuttavat uhrille jatkuvasti vakavampia seurauksia ja tämän myötä myös uhrin mahdollisuudet katkaista väkivallan kierre itsenäisesti heikkenee. Suomessa vasta 1990-luvulta alusta on alettu tarkastelemaan uhrin asemaa, oikeusturvaa ja oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuutta. Suomalaisen lainsäädäntöön on lähdetty tekemään muutoksia rikoksen uhrin oikeuksista, suojelusta ja tuesta annetun direktiivin myötä. Tämän lisäksi rikoslakiin kuuluvia tunnusmerkistöjä halutaan laajentaa, jotta ne vastaisivat aiempaa paremmin väkivaltakierteen jatkumoon sekä kontrollin eri muotoihin. On havaittu, että lähisuhdeväkivallan uhreille ei ole järjestetty suojelua riittävästi. Väkivallan tekijän ja uhrin välinen luottamukseen ja läheisyyteen

perustuva parisuhde ja siihen kuuluva intiimiys luovat siteen osapuolten välille, mikä vahvistaa emotionaalista riippuvuutta heidän välillään. Oikeudellisilla toimijoilla ei ole riittävästi tietoa ja valmiuksia tunnistaa lähisuhdeväkivallan erityispiirteitä eikä dynamiikkaa. (Mt., 113–114.)

Matti Marttunen ja Jussi Matikkala (2012, 97) nostavat kuitenkin esiin, että vaino pitää sisällään niin erilaisia tapoja häiritä kohdetta, että on mahdotonta rakentaa selaista rikostunnusmerkistöä, millä jokainen muoto voitaisiin kriminalisoida. Vainon tunnusmerkistöön voisi kuitenkin kuulua toisen henkilön toistuva ja tahallinen häirintä, nimenomainen häiritsemistarkoitus sekä pelkotilan synty. Myös lähestymiskielon määrittämiseen ja sen valvontaan liittyy problematiikkaa vainon monimuotoisuuden vuoksi. (Mt., 97.) Hakkaraisen (2019, 14) mukaan vainorikoksen kriteerit yleensä täyttyvät, kun tarkkailu koetaan häiritsevänä, uhri kokee ahdistusta ja pelkoa, toistuvaa ja ei-toivottua yhteydenottamista sekä uhkaamista. Uhrin yksityisyyden suoja voidaan loukata laajamittaisesti ja aiempaa helpommin ja näkymättömämmin vainoamisen avulla. Uhrin turvallisuuden tunne ja elämänhallinnan kokemus heikentyvät vainon seurauksena. (Mt., 14.) Marttunen ja Matikkala (2012, 98) korostavat, että tutkimukset ovat osoittaneet vainon kohteeksi joutumisen kokemukset erittäin stressaaviksi uhrin näkökulmasta. On osoitettu, että suurin osa uhreista sairastuu psyykkisesti tilanteessa, oireilu voi näkyä esimerkiksi ahdistuksena ja unettomuutena.

Kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea puuttumaan erilaisiin väkivallan tekoihin. Suomi on ratifioinut vuonna 2011 Istanbulin sopimuksen ja se astui voimaan vuonna 2015. Istanbulin sopimuksella tarkoitetaan Euroopan neuvoston yleis-sopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisessä ja torjumisessa. (Valtioneuvosto 53/2015.) Kainulaisen ja Niemen (2017, 114) mukaan Istanbulin sopimuksessa korostetaan lähisuhdeväkivallan rangaistusarvoa ja ankaroittavina perusteina tulisi huomioida lähisuhdeväkivallan erityispiirteisiin liittyviä tekijöitä. Väkivallan kohdistuminen läheiseen ihmiseen on yksi kyseisistä tekijöistä. Myös lapsen osallisuus tilanteeseen välillisesti on tilannetta raskauttava tekijä, vaikka lapseen itse ei kohdistuisi väkivaltaa. On tutkimustietoa siitä, että vanhempien välinen väkivalta vaurioittaa lasta enemmän, kuin jos väkivalta kohdistuu lapseen itseensä. Sopimukseen on kirjattu myös muun muassa väkivallan toistuvasta luonteesta. Sopimus pitää sisällään veloitteen tarjota uhrille tukea ja suojelua, mikä pitää sisällään turvakotien, päivystävän kriisiavun sekä muiden tukipalveluiden järjestämisen. On mahdollista, että Istanbulin sopimus luo Suomelle tulevaisuudessa painetta tehdä muutoksia lainsäädäntöön. (Mt., 114–115.)

2.3 Vainon erityispiirteistä

Nikupeteri ja Laitinen (2017, 20) kirjoittavat, että vainoa esiintyy useimmiten parisuhteen päättymisen jälkeen tilanteessa, jossa parisuhteen aikana on esiintynyt jotakin väkivallan muodoista. Vainoa pidetäänkin jatkumona parisuhdeväkivallalle. Nikupeterin (2016) mukaan myös vainon kohteeksi joutuu miestä todennäköisemmin nainen. Eron jälkeen vainon kohteeksi joutuneet naiset tulevat heikosti kuulluiksi sekä kohdatuiksi palvelujärjestelmässämme, minkä vuoksi he jäivät herkästi avun ja oikeanlaisten palveluiden ulottumattomiin. Ammattilaisten näkökulmasta vainon tunnistamista vaikeuttaa vainon monimutkainen luonne sekä ristiriitaiset selviytymisstrategiat, joita vainon uhrin turvautuvat käyttämään (Nikupeteri 2017.)

Nikupeterin ja Laitisen (2017, 19) mukaan lähisuhteessa tapahtuvaa vainoa ei ole vielä pitkään tunnistettu sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ongelmana Suomessa. Tämä johtuu siitä, ettei ilmiöstä ole ollut riittävästi tietoa, jotta sitä olisi osattu tunnistaa ja sanoittaa riittävällä tavalla. Tämän myötä vainon uhreille ei ole voitu tarjota apua, eikä tilanteeseen ole voitu puuttua. Vainolla käsitteenä tarkoitetaan nyky-yhteiskunnassa nimenomaan lähisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa; Aiemmin vainoa tunnistettiin esiintyvän vain sodissa, kansanmurhissa ja juutalaisvainoissa, ja tällöin vaino oli aikakäsitykseltään sekä maantieteellisesti etäistä. Läheissuhteessa tapahtuvaan vainoon liittyy eettinen, moraalinen, juridinen ja sosiaalinen tuomittavuus. Vaade puuttua vainoon ja suojella uhria on kirjattu lainsäädäntöön, erilaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, poliittiseen kannanottoihin sekä väkivallan vastaisiin ohjelmiin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että etninen tausta tai yhteiskuntaluokka ei määrittele sitä, kuka voi joutua vainon kohteeksi. (Mt., 19–20.) Vaikka vainoa ei lähisuuhdeväkivaltana ja rikosoikeudellisesta näkökulmasta ole tunnistettu Suomessa pitkään, on Piispan ja Heiskasen (2017, 68) mukaan naisten vainon kohteeksi joutumisen kokemukset Suomessa muita Euroopan maita yleisempiä. Vuonna 2012 suomalaisista naisista jo joka neljäs oli kokenut joutuneensa jossakin elämänvaiheessa vainon kohteeksi, muissa Euroopan maissa vastaava määrä oli 17 prosenttia naisista (mt., 68). Voidaan olettaa, että vainoamismuotojen moninaistumisen ja digitaalisen vainon myötä luvut ovat kasvaneet.

Nikupeteri ja Laitinen (2017, 29) kuvaavat, että vaino haavoittaa uhriaan psykologisesti, emotionaalisesti, sosiaalisesti ja mahdollisesti fyysisesti. Uhrit kuvaavat tyydyttävimminkin kokevansa turvattomuuden, ahdistuksen sekä pelon tunteita. Yksi vainon erityispiirteistä on mahdottomuus ennakoida vainotekoja, minkä vuoksi uhrin luottamus ja turvallisuuden tunne tulevaisuutta kohtaan murenevät. Vainon dynamiikalle ominaista on vainotekojen kerroksellisuus, mikä tarkoittaa päällekkäisiä väkivallan tekoja. Vainotekojen monimuotoisuus traumatisoi uhria, sillä uhrin elämänlaatu ja hyvinvointi heikkenevät elämän eri osa-alueilla yhtäaikaaisesti. Uhrin nähdään

menettävän vapauden kokemuksensa, mikä vaikuttaa heikentävästi hänen perus- ja ihmisoikeuksiensa toteutumiseen. (Mt., 29.) Nikupeterin ja Laitisen (2017, 30) mukaan vainotekoihin on aina suhtauduttava vakavasti, sillä tilanteen edetessä vainoaminen voi joissakin tapauksissa johtaa jopa henkirikokseen.

Tässä tutkimuksessa ei tarkastella tarkemmin sitä, minkälaiset taustatekijät altistavat parisuhteen aikaiselle ja eron jälkeiselle vainolle, mutta ilmiön kokonaisvaltaisen ymmärtämisen näkökulmasta on tärkeää nostaa joitakin siihen liittyviä näkökulmia esiin. Nikupeteri (2016, 41) korostaa, että usein vainoaja pyrkii korjaamaan päättynyttä parisuhdetta eron jälkeisessä vainossa. Tämä lähtökohta erottaa lähisuhdevainon tilanteesta, jossa vaino kohdistuu tuntemattomaan ihmiseen, sillä läheissuhteen puuttuessa vainon motiivina on pyrkiä luomaan suhde uhriin. Vainoon voidaan lukea kuuluvan kolme piirrettä: se aiheuttaa uhrissa pelkoa, se on tarkoituksenmukaista toimintaa ja se on uhkaavaa luonteeltaan. (Mt., 41–43). Minna Kumpuniemi, Ulla Valtonen ja Hannu Säävälä (2017, 215) nostavat esiin, että vainoaja voi olla kokenut kuulematta jäämistä, loukatuksi tulemistä, voimakasta stressitilaa, traumaattisia kokemuksia tai vanhemmuuteen liittyvää epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia. Vaino voi olla psyykinen keino yrittää taistella ihmissuhdeongelmaa vastaan, ja taustalla voi vaikuttaa erilaiset psyykkiset ongelmat, ristiriidat sekä elämäntilanteen muuttuminen sietämättömäksi. (Mt., 215–216.)

Jonna Brandtin (2017, 114) mukaan digitaalisella vainolla tarkoitetaan digitaalisessa kontekstissa tapahtuvaa vainoa, ja tällöin teknologia toimii välineenä vainotekojen toteuttamiseen. Louna Hakkarainen (2019, 14) kuvaa, että vainoteoista on tullut yhä tehokkaampia kehittyvän digitalisaation ja teknologian myötä, sillä seuraaminen, kontrollointi ja datan kerääminen toisesta henkilöstä on yhä helpompaa. Hakkarainen (2019, 14) korostaa, että vainottu kokee henkilökohtaisen koskemattomuutensa, yksityisyytensä ja turvallisuutensa rikotuiksi vainon seurauksena. Tiedonkulun helppous kehittyneen teknologian myötä mahdollistaa väkivaltatekojen toteuttamisen, vaikka maantieteellistä etäisyyttä olisi osapuolten välillä. (Hakkarainen 2019, 14; Järvinen 2022, 216.) Nikupeterin ja Laitisen (2017, 24) mukaan digitaalisen vainon näkymättömien muotojen vuoksi uhri ei välttämättä ole tietoinen siitä, että hänestä kerätään dataa. Tätä voidaan pitää yhtenä digitaalisen vainon erityispiirteinä. Tietoja on mahdollista myös tietyissä tilanteissa kerätä kohteesta täysin anonyymisti. Nämä erityispiirteet tekevät vainon tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta erityisen haastavaa. (Mt., 24.) Digitaalisen vainon tekijä voi verkostoitua ja seurata kohdettaan uhrin läheisten avulla, jonka vuoksi digitaalisen vainon uhreiksi voi joutua yksittäisten tekojen myötä useita henkilöitä. On tärkeää pyrkiä kehittämään uusia toimintamalleja, joiden avulla uhreja pystytään suojaamaan riskeiltä, joita jatkuvasti kehittyvään teknologiaan liittyy. (Woodlock 2016, viitattu lähteessä Nikupeteri 2016, 38, 168.)

Petteri Järvinen (2022, 195) kuvaa, että kumppanin ollessa kontrollinhaluinen tai mustasukkainen hän voi valjastaa tekniikan avukseen, mikä voi johtaa digitaaliseen vainoon. Tilanteeseen saatetaan päätyä, kun tekijä manipuloi uhrin ajattelemaan, ettei parisuhteeseen kuulu yksityisyys tai salaisuudet. Esimerkiksi tilanteessa, jossa uhri on aiemmin jäänyt kiinni epäluottamuksesta tai pettämisestä, saattaa tekijä vaatia yksityisyyden jakamista suhteen jatkamisen ehtona. Tällöin salasanat ja henkilökohtaiset viestitkin ymmärretään olevan yhteisiä. Kontrollintarve johtuu yleensä vallanhalusta sekä tekijän omasta henkisestä epävarmuudestaan. Vallanhalun lisäksi digitaalisen vainon avulla voidaan suhteen ajautuessa umpikujaan hakea parempaa neuvotteluasemaa itselle esimerkiksi lapsiin liittyvissä huoltajuusasioissa tai yhteisen yrityksen omistajuudessa. Kumppanin tietojen urkinta on helppoa, sillä palveluiden ja laitteiden suojaukset perustuvat ulkopuolisten uhkien, kuten hakkereiden tietomurtojen ennaltaehkäisyyn. (Mt., 195–196.)

2.4 Digitaalisen väkivallan muotoja ja suojautumiskeinoja

Hakkarainen (2019, 31) nostaa esiin, että yhteydenpidosta voi muodostua nopeassa tahdissa negatiivisella tavalla intensiivistä, kun suhteessa on kontrollointia. Väkivaltainen kumppani voi vaatia, että toisen henkilön on jatkuvasti oltava tavoitettavissa. Yhteydenpitoa voidaan vaatia samanaikaisesti useita eri kanavia pitkin, ja jos tämä ei toteudu, voi tilanne johtaa tekijän voimakkaisiin tunteenpurkauksiin. Tekijä voi toiminnallaan syyllistää uhrin ja tämän lisäksi hän saattaa raivostua, pitää mykkäkoulua, estää uhrin eri viestikanavissa, syyttää uhrin pettämisestä tai uhkailla erolla. Uhri saattaa pyrkiä ratkaisemaan tilannetta niin, että jos hän osoittaa tekijälle olevansa syytön, tilanne rauhoittuu. On kuitenkin yleistä, että tämän tyyppinen todistelu pahentaa kontrolloinnin tarvetta. Sosiaalinen media ja muut viestintäkanavat toimivat uhrin seuraamisen väylinä esimerkiksi tilanteissa, joissa tekijä tuntee mustasukkaisuutta uhrin kohtaan. Digitaaliseen vainoon kuuluvat myös sosiaalisen median kontrollointi, pikaviestipalveluissa aktiivisuuden tarkkailu, painostaminen viestien tai puhelutietojen näyttämiseen, teknologian käytön rajoittaminen, tileille ja laitteisiin murtautuminen sekä salakuuntelu- ja katselu. (Mt., 31, 33, 38, 53.)

Hakkaraisen (2019, 50) ja Järvisen (2022, 205) mukaan vakoiluohjelmat toimivat digitaalisen vainon väylinä. Vakoilulaitteiden tunnistaminen on haastavaa, sillä mihin tahansa tavanomaiseen kodin tavaraan on mahdollista asentaa kamera, mikrofoni tai muu seurantalaitte. Suojautuminen on vaikeaa, mutta asiaa voi selvittää kodin reitittimen tai tukiaseman hallintanäytön kautta tilanteessa, jossa laite on yhteydessä kodin Wifi-verkkoon. Vaatii kuitenkin tietoteknistä osaamista, että uhri osaa tulkita loki- ja

tilanäyttöjä. Vakoiluohjelman voi havaita tarkistusohjelman avulla. Vakoiluohjelman voi tunnistaa siitä, että puhelimen akku kuluu tavallista nopeammin ja puhelimen asetuksista voi tarkistaa virrankulutuksen tietoja. Vakoiluohjelman myötä datasiirron määrä kasvaa. Jos vakoiluohjelma löytyy, on hyvä ottaa kuvia toisen puhelimella löydettyistä sovelluksista todistusaineistoksi. Laitteen tehdasetukset palauttamalla on mahdollista päästä eroon mahdollisista vakoiluohjelmista. Yleensä puhelimen käyttöä tulisi kuitenkin jatkaa normaalisti luottamuksellisia asioita välttämällä. Jos sovellukset poistetaan, voi tilanne kärjistyä ja laukaista tekijän taholta väkivaltaisen käytöksen. Vakavan uhan alla on puhelin hyvä viedä poliisin tutkittavaksi ja keskustella asianajajan kanssa jatkotoimista. Pahimmillaan GPS-seuranta voi mahdollistaa henkirikoksen toteuttamisen. (Järvinen 2022, 205–207, 209, 211.)

Järvinen (2022, 200) nostaa esiin, että valvontalaitteiden ja -ohjelmien käyttöön on olemassa verkossa helposti saatavilla ohjeita, minkä vuoksi niiden käyttö ei vaadi tekijältä erityistä tietoteknistä osaamista. Valvontaohjelman asennuksen jälkeen tekijä pystyy seuraamaan puhelimen toimintaa, sovellusten käyttöä, sijaintia sekä lähettää eteenpäin kameralla otetut kuvat. Ohjelmissa on vuorovaikutteisia kommentoja, joiden avulla tekijä voi aktivoida uhrin mikrofonin tai kameran. Kun puhelimesta kirjaudutaan palveluihin, salasanat tulevat tekijälle tietoon näppäinpainallusten tallentamisen myötä. (Mt., 200.) Hakkarainen (2019, 57) kuvaa, että digitaalinen vaino voi perustua myös tarpeeseen häpäistä uhri. Yksi häpäisyn keinoista on ”sexting”, johon liittyy teknologiavälitteisesti lähetetyt alastomuutta tai seksuaalisuutta sisältävää materiaalia. Siihen saattaa liittyä esimerkiksi luvatta kuvaamista tai intiimin kuvamateriaalin lähettämistä. Intiimin kuva- ja videomateriaalien jakaminen ulkopuolisille on rikos. (Mt., 57–58.)

Auton käyttö altistaa monelle erilaiselle mahdollisuudelle seurata GPS:n avulla uhria. Esimerkiksi auton hansikaslokeroon ja tavaratilaan on mahdollista asentaa GPS-paikannin. Autoon saatetaan piilottaa myös puhelin, joka viestii reaaliajassa tekijälle auton sijainnin. Uusissa autoissa erillistä laitetta ei tarvita, vaan puhelimen sovellus osoittaa automaattisesti kuljettajan sijainnin auton omistajalle. Myös esimerkiksi Apple Airtag on tehokas paikannusväline: se on hiukan kolikkoa suurempi laite ja se lähettää Bluetooth-signaalia ympäristöön niin, että ohikulkeva iPhone tunnistaa signaalin sekä viestii Airtagin omistajalle sijainnin. Airtageja on mahdollista kiinnittää esimerkiksi polkupyöriin, lasten koulupeppuihin tai avaimenperiin. (Järvinen 2022, 210–212.)

Henkilötietojen tahallinen levittäminen on yksi digitaalisen vainon muoto. Doksaamisella tarkoitetaan, kun tekijä kerää vahingoittamistarkoituksessa henkilötietoja uhristaan tai julkaisee niitä. Digitaaliseen vainoon voi liittyä myös tietojen muuttamista viranomaiskannoissa, perättömien rikos- ja lastensuojeluilmoitusten tekemistä, uhkauksien lähettämistä uhrin nimissä tai uhrin tietojen käyttämistä seksipalveluiden

tarjoamiseen tarkoitetuilla sivustoilla. Tietojen suojaamisessa turvakiellon hakemista voidaan pitää tehokkaimpana keinona suojata omia tietoja. Todistusaineistonäkökulmasta on tärkeää myös säilyttää kaikki tekijän lähettämät uhkaavat viestit ja uhri voi harkita esimerkiksi puheluiden nauhoittamista poliisitutkintaa ja mahdollista oikeudenkäyntiä varten. (Järvinen 2022, 216–218, 224.)

2.5 Vainoon ja digitaaliseen vainoon liittyviä tutkimuksia Suomessa

Anna Nikupeteri (2016) on julkaissut sosiaalityön väitöskirjan vainosta, jossa hän tarkastelee naisten kokemuksia vainon kohteeksi joutumisesta eron jälkeen. Hän erittelee tuloksissaan muun muassa uhrien avuntarpeita ja niihin vastaamista, joita ovat naisten kohdatuksi ja tunnistetuksi tuleminen, sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden luominen, ymmärrys vainosta väkivaltana sekä monialainen auttaminen ja rakenteellinen toiminta. Nikupeteri korostaa väitöskirjassaan, että vainon tunnistaminen ja uhrien auttaminen edellyttää sitä, että vainon uhreja auttavat ammattilaiset tuntevat vainoajan tekojen ja käyttäytymisen muodostaman prosessin ja tämän lisäksi tärkeää on, että uhreille koituvat seuraukset tehdään näkyväksi. Nikupeteri käyttää vainotiedon termiä, joka pitää sisällään ja täydentää ammattilaisten olemassa olevan väkivaltaosaamisen, väkivallan tunnistamisen sekä siihen puuttumisen tiedon. (Mt., 6, 19, 148, 157–164.)

Anna Nikupeteri on tutkinut Merja Laitisen kanssa yhdessä myös useammassa tieteellisessä artikkelissa vainoa, kuten artikkeleissa Vaino naisiin kohdistuvana eron jälkeisenä väkivaltana (2013) sekä Vaino väkivaltana ja yhteiskunnallisammattillisena kysymyksenä (2017). Varjo -hanke on toteutettiin vuosina 2012–2017, jonka myötä ilmestyi julkaisu Varjosta valoon – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen (2017). Kirjan on toimittanut Merja Laitinen, Jaana Kinnunen ja Riitta Hannus. Kirja kertoo eron jälkeisestä vainosta ilmiönä, avaa tulkintamalleja vainoon sekä avun ja tuen tarpeisiin sekä esittelee ammatillisia interventioita. Hankkeen myötä on julkaistu myös Digitaalinen vaino parisuhteessa sekä Haluan elää, en vain olla hengissä -oppaat vainotuille.

Digitaalista vainoa on tutkittu vain vähän sekä Suomessa että kansainvälisellä tasolla. Lähivuosina ilmiö on alkanut kiinnostamaan maisterivaiheen opiskelijoita, sillä aiheesta on julkaistu joitakin pro gradu -tutkielmia. Jonna Brandt (2017) on tehnyt pro gradu -tutkielman digitaalisesta vainosta, mikä käsittelee eron jälkeistä digitaalista vainoa ja sen suhdetta vainoa kokeneiden turvallisuuteen. Tuuli Vaahteran (2021) pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan kuinka sosiaalista mediaa voidaan käyttää digitaalisen lähisuhdeväkivallan välineenä ja millaisia seurauksia tästä on seurannut uhreille. Tutkimuksessa selvitetään myös kuinka uhrit tunnistavat joutuneensa

väkivallan uhreiksi sekä millaisia reagoititapoja heillä tilanteessa on. Tutkielma on tehty kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelman alaisuudessa. Janika Paanasen (2022) pro gradu -tutkielma keskittyy tutkimaan vainoa sukupuolittuneena naisiin kohdistuvana eron jälkeisenä väkivaltana käräjäoikeuksien tuomioissa.

3 TUTKIMUKSEN TIETEENFILOSOFINEN JA METODOLOGINEN PERUSTA

3.1 Hermeneuttinen tutkimusote

Maisterintutkielmani on laadullinen tutkimus ja sen tarkoituksena on ymmärtää, tulkita ja selittää digitaalista vainoa ilmiönä. Puusa (2020, 141) kuvaa, että laadullisessa tutkimuksessa tutkija toimii aktiivisessa roolissa tekemällä tulkintoja ja havainnoimalla koko tutkimusprosessin ajan. Tutkija erittelee ja yhdistää, ja analysoinnissa yhdistyvätkin analyysi ja synteesi. Tutkija muodostaa uudelleen kootusta aineistosta johtopäätöksiä, jotka nojaavat tieteelliseen pohjaan, ja ne esitellään tutkimuksen lopputulemina. Tutkija tekee tutkimusta valitsemansa ”silmälasit” päässään, mikä vaikuttaa siihen millaiseksi kokonaisuudeksi tutkimuksen kokonaisuus muotoutuu. Tutkimuksessa käytettävä teoreettinen viitekehys sekä tutkijan käyttämä tutkimusmetodi määrittelevät tutkijan kiinnostuksen kohteen. Tämän lisäksi niillä on yhteys tutkijan tekemiin havaintoihin ja niiden avulla selvitetään, mitä voidaan pitää tutkimuksen ongelmanasettelun kannalta olennaisina. (Mt., 141.)

Tämän tutkimuksen tieteenfilosofinen ja metodologinen lähestymistapa on hermeneuttinen. Timo Laineen (2009, 29) mukaan hermeneutiikan tarkoituksena on etsiä mahdollisia sääntöjä tulkinnalle, ja sääntöjen noudattamisen avulla on mahdollista puhua oikeista tai vääristä tulkinnoista. Hermeneutiikka on lähtöisin fenomenologiasta suuntauksesta, jonka tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään ihmisen tekojen ja käytäntöjen merkityksiä. Hermeneuttiselle tutkimukselle on tyypillistä dialogisuus ja kommunikaation maailmaan syventyminen. Kommunikaation kohteita ovat ilmiöiden ja asioiden ilmaisut, jotka pitävät sisällään erilaisia merkityksiä. (Mt. 29.) Tässä tutkielmassa digitaalista vainon ilmiötä ja sen erilaisia merkityksiä pyritään

tulkitsemaan hermeneuttisesta tutkimusnäkökulmasta. Hermeneuttinen tutkimusote on perusteltu valinta tutkimukselle, sillä tutkimuksen tarkoituksena on selittää digitaalisen vainon nykytilaa ja sen ilmenemismuotoja. Tämän lisäksi tutkimuskysymyksiin vastaaminen edellyttää tulkinnallista lähestymistapaa.

Kakkori (2009, 273) puolestaan nostaa esiin, että hermeneutiikalle ominaista on suuntautua tulkinnassa muuttuviin ja historiallisiin merkityksiin. Hermeneutiikka on tulkittamista, ja tulkintaa nähdään kuuluvan kaksi osatekijää: ymmärtäminen ja selittäminen. Hermeneuttisella kokemuksella tarkoitetaan, että tulkitsijalle itselleen asiat paljastuvat erilaisina tai kokonaan uusina verrattuna siihen, millaisia ennakkokäsityksiä tulkitsijalla on. Friedrich Schleiermacher (1768–1834) edustaa hermeneutiikassa lingvistisen ymmärtämisen vaihetta, johon kuuluu olennaisesti kuulijan ja puhujan välinen dialoginen luonne. Tämän myötä hermeneutiikasta muodostuu kuuntelemisen taito. (Mt., 276–278.) Puusa (2020, 146) nostaa esiin, että hermeneuttisesti painotuneessa tutkimuksessa aineiston luokittelun, tulkinnan ja analyysivaiheiden välille ei luoda selvää eroa.

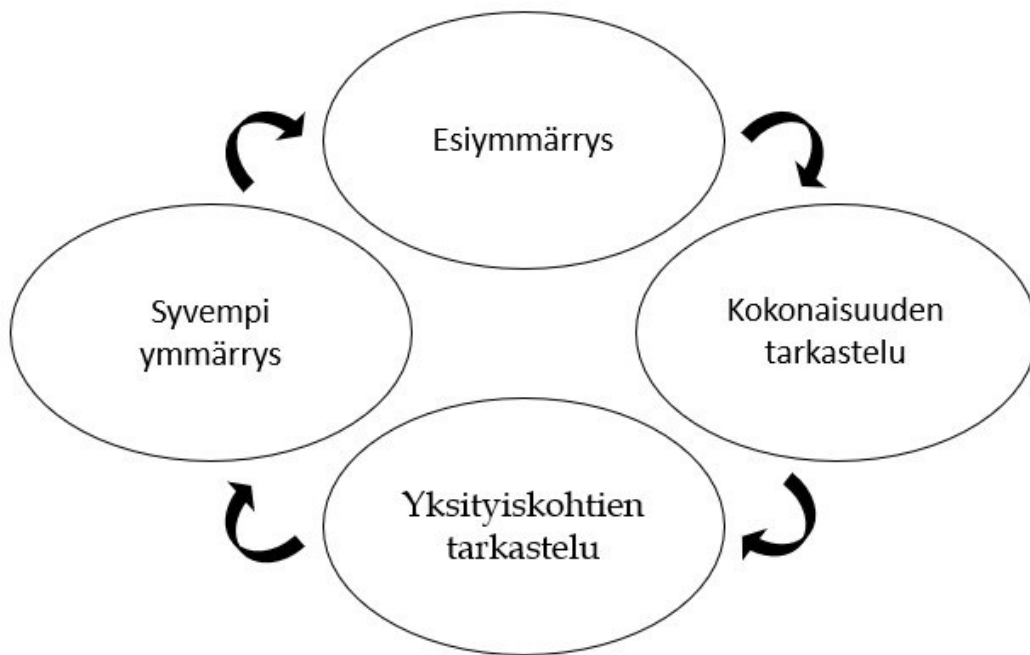
Kakkori (2009, 277) kuvaa Martin Heideggerin (1889–1976) hermeneutiikan kuuluisana edustajana, ja Heideggerin näkemyksen mukaan hermeneutiikka pyrkii määrittämään tulkinnan luonnetta ja olemisen ymmärtämistä hermeneuttiselta pohjalta. Ymmärtäminen voidaan nähdä olemisen peruselementtinä tai tapana, ja ymmärtäminen tulee nähdä mahdollisuutena käsittää yhteys olemisen ja maailman sisällön välillä. Tällöin ymmärtämisestä muodostuu ontologinen kysymys. Tulkintaa ei voida pitää edellytyksettömänä, jonkin etukäteen annetun tajuamisena. Ymmärtäminen pitää sisällään olioiden näkemisen jonakin maailmassa ja tulkinnan tehtävänä on selittää tätä jonakin olemista. Tulkittaminen rakentuu kolmesta tekijästä: tulkitsijan ennen hallowaan olevaan, ennakkonäkymään sekä esikäsitykseen. Tulkinta syntyy näiden kolmen tekijän kautta. Tulkinta ja ymmärrys edellyttävät aina toinen toisiaan. Hermeneutiikkaa voidaan pitää myös sanoman kuuntelemisena tulkinnan lisäksi. Sanoman etsiminen jää kuitenkin myös tulkinnan varaan. Heideggerin oppilaan Hans-Georg Gadamerin (1900–2002) näkemyksen mukaan totuutta ei voida pitää absoluuttisena eikä ymmärtämistä täydellisenä, sillä ihmisellä on aina traditioon, aikaan ja paikkaan sitoutuva esiymmärrys. Nämä muodostavat yhdessä tietynlaisen horisontin, mikä vaikuttaa ihmisen tulkintaan ja ymmärrykseen maailmasta. (Mt., 277–278.)

3.2 Hermeneuttinen kehä

Osien ja kokonaisuuden muodostama vastakkainasetteluun perustuva vuorovaikutus muodostavat *hermeneuttisen kehän* (Kuvio 1). Kehän avulla pyritään muodostamaan käsitys siitä, mitä tutkija todellisuudessa on tarkoittanut. Wilhelm Diltheyn (1833–

1911) mukaan ymmärtämiseen hermeneutiikassa kuuluu kehämäisyys ja historiallisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että ymmärtämiselle ei ole olemassa alkua tai loppua, vaan ymmärtämisen prosessin eri vaiheet pohjautuvat aiempaan ymmärrykseen, eikä siihen, mitä tullaan ymmärtämään. (Kakkori 2009, 276–278.) Pentti Alanen (2014, 39) kuvaa, että tutkijan tavat ymmärtää eri tilanteita vaikuttaa tulkitsemistapaan ja sitä voidaan pitää ymmärtävän metodologian ytimessä sijaitsevana käsityksenä. Ymmärtämistapa vaikuttaa siihen, miten tilanteita jäsennetään, ja jäsentymisen myötä on vasta mahdollista ymmärtää. Ymmärtämistapaa mahdollisesti modifioidaan, mutta ymmärtäminen tapahtuu entiseen ymmärtämiseen käsitystä liittämällä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että maailma ymmärrettäisi *oikein*, vaan ymmärtäminen voidaan nähdä *riittävästi oikeana ja tarkoituksenmukaisena*. Ymmärtämistä voidaan hermeneuttisen kehän mukaan pitää loputtomana tehtävänä, sillä siihen kuuluu esiymmärryksen selventämistä ja korjaamista. Havainnon kehämäinen rakenne rakentuu siten, että havaintoja tekemällä liitämme nähdyn aikaisempaan tietoomme, jo ymmärrettyyn. Havainto jäsentyy osaksi jo aiemmin hallussamme olleeseen näkökulmaan ja tämän myötä havaintoa tulkitaan tietyllä tavalla. (Mt., 39–40, 43.)

Gadamerin (2004, 29) mukaan ymmärtäminen voi toteutua täydellisesti vain, jos objektiivinen ja subjektiivinen kokonaisuus täyttyvät. On jäsennettävä entuudestaan vieras asia, ennen kuin on mahdollista yrittää ymmärtää eri osien merkitys. Edeltävästä tekstiyhteydestä syntyy merkitysodotus, joka ohjaa itse jäsentämistä. Kyseistä odotusta on muutettava, jotta tieto järjestyy yhtenäiseksi uuden merkitysodotuksen myötä. Tällöin voidaan puhua ymmärtämisen liikkeestä, jolloin liikutaan kokonaisuudesta osaan ja osasta takaisin kokonaisuuteen. Tulkitsemisen tärkein tehtävä on varmistaa tieteellinen tarkastelu aiheeseen, mikä tapahtuu työstämällä etukäteen omaksettua, ennakkokäsitystä ja ennakkonäkymää asioista itsestään. Kun ennakkokäsitteet korvataan sopivammilla käsitteillä, voidaan puhua tulkitsemisestä ja jatkuvasta uudelleen luonnostelemisesta. Tämä puolestaan saa aikaa ymmärtämisessä sekä tulkitsemisessä merkityksen liikkeen. Tulkitsijan on siis hyvä tutkia omien ennakkokäsityksiensä oikeutusta eli alkuperää sekä pätevyyttä, eikä käydä 'tekstiin' käsiksi suoraan. Hermeneuttinen tehtävä liittyy osaksi kysymyksenasettelua, joka ohjaa tulkintaa alusta pitäen. Tulkitsijan on ennen kaikkea pyrittävä erottamaan omat ennakkonäkemykset sekä ennakkoluulot tulkittavat tekstin näkemyksistä. Ymmärtämisen voidaan nähdä alkavan siitä, kun jokin puhuttelee meitä. (Mt., 29, 31–34, 38.)

Kuvio 1. Hermeneuttinen kehä.

Juha Varto (1992, 69) kuvaa hermeneuttisen kehän perustuvan ymmärtämiseen, joka lähtee liikkeelle tietyistä lähtökohdista palaten takaisin niiden oivaltamiseen ja ymmärtämiseen. Kun tutkija tiedostaa omat lähtökohtansa eli esiymmärryksensä, on tutkijan mahdollista vapautua hänen omista piirteistään tutkimuskohteen mieltä kohti. Omasta esiymmärryksestä on välttämätöntä irtautua, joka vaatii jatkuvaa aineistoon perehtymistä. Ymmärrys etenee kokonaisuuden tarkastelusta yksityiskohtien tarkasteluun, minkä perusteella tutkija muodostaa syvempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Hermeneuttinen kehä ei ole umpeutuva kehä, vaan se antaa jatkuvasti mahdollisuuden uusien näkökulmien oivaltamiseen. (Mt., 69.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, minkälaisia erilaisia väyliä digitalisoituminen on luonut vainon toteuttamiseen ja millaisia kokemuksia parisuhteen aikaisen sekä eron jälkeisen digitaalisen vainon kohteeksi joutuneilla uhreilla ja heidän läheisillään on. Tämän lisäksi tutkimuksen tehtävänä on tutkia, kuinka uhria voidaan tukea, ja mitä haasteita sekä kehittämistarpeita siihen liittyy.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Mitä digitaalinen vaino on ja minkälaisia vaikutuksia sillä on uhrin ja hänen läheistensä elämään?
- 2) Kuinka uhria voidaan tukea ja mitä haasteita sekä kehittämistarpeita siihen liittyy?

Pyrin muotoilemaan tutkimuskysymyksistäni mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät. Tutkimuskysymykset tarkentuivat tutkimusprosessin edetessä, ja tutkimustulosten pohjalta kysymykset muotoituivat lopulliseen muotoonsa.

4.2 Integroitu kirjallisuuskatsaus

Olen toteuttanut tutkimukseni integroituna kirjallisuuskatsauksena. Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara (2001, 108) nostavat esiin, että kirjallisuuskatsausta pidetään menetelmänä, joka soveltuu tutkielmassa tutkimusongelman kannalta

merkittävän kirjallisuuden ja muiden julkaisujen tarkasteluun. Pääasiallisena tarkoituksena on kerätä yhteen tutkittua tietoa siitä, minkälaista aiempaa tieteellistä tutkimusta digitaalisesta vainosta on tehty sekä tarkastella, miten tutkielma liittyy aiemmin julkaistuihin tutkimuksiin. Tutkijan tulee kuvata aineiston keräämiseen liittyvä prosessi yksityiskohtaisesti vaihe vaiheelta, jotta tutkimuksen toistettavuus ja samojen artikkeleiden löytäminen mahdollistuisi toiselle tutkijalle. Tutkijan on mahdollista vahvistaa kirjallisuuskatsauksen laatimisen avulla menetelmätietoaan. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on, että tutkielmassa esitellään lukijalle tutkittavaan ilmiöön liittyvät keskeiset näkökulmat, metodologiset ratkaisut sekä tutkimustulokset. Kirjallisuuskatsauksen etuna on, että sen avulla lukijalle on mahdollista saattaa tietoon myös tutkittavaan ilmiöön liittyvät keskeiset ja tärkeimmät tutkimukset sekä tutkijoiden nimet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 108–110.) Virpi Sulosaari ja Satu Kajander-Unkuri (2016, 107) kuitenkin korostavat, että kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tehdä arviota jo olemassa olevaa tietoa sekä muodostaa synteesi aikaisemmasta tutkimuksesta, ei vain luetella aikaisempia tutkimuksia aiheesta. Tutkielman lopussa on tarkoituksena sitoa uudet tutkimustulokset aiempiin tutkimustuloksiin, mikä edellyttää olemassa olevan tiedon erittelyä ja huolellista arviointia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 110).

Ari Salmisen (2011, 6) mukaan integroitua ja narratiivista kirjallisuuskatsausta voidaan pitää kuvailevina kirjallisuuskatsauksina. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleinen katsaustyyppi, ja sitä voidaan kuvailla yleiskatsaukseksi, johon ei kuulu tarkat ja tiukat säännöt. Kuvailevan katsauksen avulla on kuitenkin mahdollisuus kuvata monipuolisesti ja laajasti tutkittavaa ilmiötä sekä tarvittaessa se mahdollistaa ilmiön ominaisuuksien luokittelun. Tutkimuskysymyksille tyypillistä on, että ne ovat systemaattista kirjallisuuskatsausta tai meta-analyysiä yleisempiä ja väljempiä. (Mt., 6.) Selkeä tutkimustehtävä ohjaa kirjallisuushaun toteuttamista, johdonmukaista työskentelyä sekä analyysin tekemistä aineistosta (Sulosaari ja Kajander-Unkuri 2016, 111). Integroitu kirjallisuuskatsaus muistuttaa monilta osin systemaattista kirjallisuuskatsausta, mutta integroidun katsauksen avulla on mahdollisuus tuottaa systemaattista katsausta laajempi kuva ilmiötä käsittelevästä kirjallisuudesta. (Salminen 2011, 6.)

Sulosaari ja Kajander-Unkuri (2016, 110) nostavat esiin, että integroidulle kirjallisuuskatsaukselle on ominaista selkeästi ja loogisesti etenevät vaiheet. Onnistuneen integroidun katsauksen edellytyksenä voidaan pitää hyvää suunnittelua (mt., 110). Salminen (2011, 6) kuvaa, että vaiheiltaan integroiva katsaus on hyvin samankaltainen kuin systemaattinen katsaus. Salmisen (2011, 9) mukaan Cooper (1989, 15) on luokitellut vaiheet seuraavasti: 1. Tutkimusongelman asettelu, 2. aineiston hankkiminen, 3. arviointi, 4. analyysi sekä 5. tulkinta ja tulosten esittäminen. Integroitua kirjallisuuskatsausta voidaan pitää narratiivisen ja systemaattisen katsauksen tietynlaisena yhdyssiteenä. (Salminen 2011, 9.)

Salminen (2011, 9) korostaa, että integroitu katsaus suhtautuu systemaattista katsausta väljemmin tutkimusaineiston valintaan ja seulontaan. Tämä mahdollistaa isomman otoksen keräämisen tutkittavasta ilmiöstä. Integroidulle katsaukselle ominaista on, että se sallii erilaisin metodisin lähtökohdin toteutetut aineistot osaksi tutkielmaa. Integroitu kirjallisuuskatsaus on tarkoituksenmukainen valinta tilanteessa, jossa tutkittavaa ilmiötä halutaan kuvata mahdollisimman monipuolisesti. Integroitu kirjallisuuskatsaus sopii erityisesti tutkimuksiin, jossa halutaan tuottaa tietoa jo aiemmin tutkitusta ilmiöstä. Kirjallisuutta on mahdollista tarkastella, arvioida kriittisesti sekä syntetisoida integroidun katsauksen avulla. (Mt., 9.) Sulosaari ja Kajander-Unkuri (2016, 114) korostavat, että integroidun kirjallisuuskatsauksen vahvuutena voidaan pitää sitä, että se ei nojaa vain yhdellä tavalla tuotettuun tietoon, vaan sen avulla on mahdollista tuottaa tieteellisesti jäsenneilty ja tarkka synteesi usealla eri tavalla tuotetun tiedon myötä.

4.3 Tutkimusprosessi, aineiston valinta ja sen käsittely

Tutkimuksessani olen noudattanut systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen kuuluvaa Finkin mallia (Salminen 2002, 10), joka pitää sisällään tekoprosessin jakamisen seitsemään vaiheeseen. Ensimmäisenä *asetin tutkimuskysymyksen*, toisena *valitsin kirjallisuuskatsauksen tyypin sekä tietokannat*. Kolmannessa vaiheessa *valitsin harkintaa käyttäen hakusanat/-termit*. Salminen (2002, 10) korostaakin, että huolellisesti valitut hakusanat edesauttavat sitä, että lopullinen aineisto vastaa parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuskysymykseen. Neljännessä vaiheessa *karsin ja seuloin hakutuloksia* sisäänotto- ja poissulkukriteerien avulla. Viidentenä keskityin tekemään aineiston valintaa metodologisista näkökulmista, eli *arvioin tutkimusten ja artikkeleiden tieteellistä laatua*. Salmisen (2002, 10) mukaan tämän vaiheen avulla katsaukseen on mahdollista valita kaikkein laadukkain aineisto. Kuudenteen vaiheeseen kuului *katsauksen tekeminen*, jossa pyrin noudattamaan luotettavuutta ja pätevyyttä vahvistavaa standardoitua muotoa. Seitsemäntenä *syntetisoin tulokset*.

Kandidaatintutkielmaa tehdessäni perehdyin aiemmin tehtyihin kirjallisuuskatsauksiin sekä menetelmäkirjallisuuteen. Maisterintutkielmaprosessin alussa palautin mieleeni ja syvensin ymmärrystäni kirjallisuuskatsauksesta menetelmänä ja etsin kirjallisuuskatsaukseen liittyvää menetelmäkirjallisuutta tutustuakseni eri kirjallisuuskatsauksien tyyppeihin. Prosessin aikana olen tutustunut muiden opiskelijoiden teke-miin vainoa käsitteleviin pro gradu -tutkielmiin, tieteellisiin artikkeleihin, väitöskirjoihin ja niiden lähdeluetteloihin, joista olen lumipallomenetelmällä kerännyt omaan tutkielmaani sopivaa lähdekirjallisuutta. Kandidaatintutkielmaprosessin aikana opettelini käyttämään omalle tieteenalalleni keskeisiä tietokantoja. Maisterintutkielman

aikana tehtyjen koehakujen hakujen avulla sain yleisen käsityksen siitä, kuinka paljon ja minkälaista tutkimusta parisuhteen aikaisesta ja eron jälkeisestä digitaalisesta väinosta on julkaistu. Ennen virallisten hakujen tekemistä määritin haettavalle aineistolle sisäänotto- ja poissulkukriteerit, joiden avulla rajasin aineistoista tutkimuskysymykseeni parhaiten vastaavat aineistot:

- ✓ Aineisto käsittelee parisuhdekontekstissa digitaalista väinää väkivaltana
- ✓ Aineisto on joko suomen- tai englanninkielinen
- ✓ Aineisto on julkaistu vuosien 2017–2022 välillä
- ✓ Aineisto on luettavissa maksuttomasti elektronisista tietokannoista

Pidin tärkeänä määrittää sisäänottokriteereihin aineistojen julkaisuajankohdan, sillä halusin tutkimusten olevan viiden vuoden sisällä julkaistuja. Digitaalinen väino on saanut lähivuosien aikana erilaisia muotoja, minkä vuoksi pidin tärkeänä, että aineistoni tuottaa ajankohtaista tietoa ilmiöstä. Minulle oli myös tärkeää, että valitsemani aineistot olivat sisällöltään laadukkaita. Edellytin, että artikkelit noudattivat tieteellistä sekä asiantuntevaa kirjoitustyyliä. Helen Aveyard (2019, 108) nostaa esiin kuusi elementtiä, joita voidaan käyttää kriittisen arvioinnin tukena aineistoa valitessa. Olennaista on mistä ja millä tavalla artikkeli sekä sen sisältämä tieto on löydetty. Artikkelin laatua on mahdollista arvioida johtopäätösten loogisuudella sekä selvittämällä onko kyseessä tutkimus vai katsaus. Aineistoa valitessa on hyvä kiinnittää huomiota artikkelien julkaisuajankohtaan ja pyrkiä valitsemaan mahdollisimman tuoreita lähteitä. Lähteen laatuun vaikuttaa myös julkaisun tyyppi, eli onko kyseessä esimerkiksi artikkeli vai asiantuntija-artikkeli. On hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, kuka artikkelin on kirjoittanut. Tutkijan tulee myös arvioida kirjoittajan mahdollista puolueellisuutta sekä sitä, kenelle löydetty aineisto on kirjoitettu ja mistä syystä. (Mt., 108.)

Tein koehakuja eri tietokannoissa aiheeseen liittyen hakusanoilla ”väkivalta JA väino”, ”parisuhde JA väino”, ”parisuhde JA väino JA väkivalta” sekä ”domestic violence AND stalking”. Nämä hakusanat eivät kuitenkaan tuottaneet tutkimukseni kannalta relevanttia aineistoa, sillä niissä ei käsitelty joko ollenkaan digitaalista väinää parisuhdekontekstissa, tai sitä ainoastaan sivuttiin. Suomalaisia aineistoja sisältävissä tietokannoissa parhaiten tutkimusaiheeseeni vastaavia aineistoja löytyi hakusanoilla ”digitaalinen väkivalta”. Haut kuitenkin osoittivat, että Suomessa ilmiötä on tutkittu harmillisen vähän tieteellisen tutkimuksen tasolla. Tehdessäni koehakuja ja lukiessani aineistojen tiivistelmiä huomasin, että osa aineistosta ei täyttänyt kriteeriä väinosta parisuhdekontekstissa, vaan aineisto käsittelee yleisesti väinää. Nikupeteri ja Laitinen (2013, 38) nostavatkin esiin, että *stalking* -käsitteellä voidaan tarkoittaa myös lyhytkestoista häirintää ja ahdistelua, minkä vuoksi se eroaa pidempikestoisesta ja

suunnitellummasta vainosta. *Stalking* pitää sisällään myös vainon ja ”stalkkeroinnin” kahden toisilleen tuntemattomien ihmisten välillä (mt., 38).

Päädyin keskittymään kansainvälisten aineistojen hakuihin, sillä huomasin ProQuest -hakukoneen tuottavan tutkimuskysymyksiini vastaavia aineistoja. Tein hakuja termeillä ”cyberstalking OR cyber harassment”, mutta hakutulosten aineistot käsitelivät pääasiassa seurustelusuhteissa ja korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa tapahtuvaa häirintää ja vainoa. Kiinnostukseni oli tutkia nimenomaan parisuhteessa ja eron jälkeen tapahtuvaa digitaalista vainoa, ja aiheeseen liittyen hakutermit ”technology-facilitated abuse OR coercive control” tuottivat sopivia hakutuloksia. Hakusanoilla löytyi hyvin viitteitä. Lopulliset haut ja viitteet kirjasin taulukkoon (Liite 1). Hakiesani aineistoja edellytin, että asettamani hakusana löytyy aineiston tiivistelmästä tai johtopäätöksistä. Kävin hakutulokset läpi silmäillen tulosten otsikoita ja tiivistelmiä, ja niiden perusteella tein seulontaa mitkä aineistot saattaisivat sopia katsauksen aineistoiksi. Tämän jälkeen luin valitut aineistot läpi, jotta sain muodostettua tutkimuskysymyksiini sopivan aineiston.

Tässä vaiheessa luovuin kahdesta valitusta tutkimuksesta. Toinen niistä (*Custody Stalking: A Mechanism of Coercively Controlling Mothers Following Separation*) käsiteli huoltajuuteen liittyvää vainoa, mikä oli aiheena mielenkiintoinen, mutta siinä ei noussut esiin digitaalisen vainon näkökulmat. Toinen poisrajautunut tutkimus (*Predictors of spousal coercive control and its association with intimate partner violence evidence from National Family Health Survey-4 2015–2016 India*) käsiteli puolison pakkohallintaa ja sen yhteyttä parisuhdeväkivaltaan, mutta se ei tutkinut vainoa. Sulosaaren ja Kajander-Unkurin (2016, 111) mukaan integroitua kirjallisuuskatsausta tehdessä onkin tärkeää arvioida artikkeleiden sopivuus suhteessa asetettuun tutkimustehtävään sekä etukäteen rajattuihin sisäänotto- ja poissulkukriteereihin. Tein täydennyshakuja ja löysin tutkimukseeni sopivia aineistoja kaksi lisää kahden aiemmin valitun tutkimuksen jäädessä pois. Hain aineistoja myös manuaalista hakuja käyttäen elektronisen haun lisäksi. Manuaalinen haku tuotti tutkimukseeni yhden sopivan aineiston. Lopullisen aineiston rajauduttua tarkensin tutkimuskysymyksiäni. Kokosin taulukkoon lopulliset aineistot (Taulukko 1). Aveyardin (2019, 137) mukaan taulukkoa on hyvä käyttää valitun aineiston esittelemisessä, sillä taulukon avulla lukija voi muodostaa kokonaiskuvan aineistoista. Tutkielman loppuun olen liittännyt aineistojen tarkempia tietoja sekä keskeisimpiä tutkimustuloksia (Liite 2).

Taulukko 1. Tutkielman lopulliset aineistot.

Aineisto ja tekijät	Keskeiset tulokset
Technology as a Weapon in Domestic Violence: Responding to Digital Coercive Control (2019)/ Woodlock, McKenzie, Western & Harris	Teknologiaa käytetään laajasti ja sillä on merkittäviä vaikutuksia uhrin turvallisuuteen.
Exploring the Impact of Technology-Facilitated Abuse and Its Relationship with Domestic Violence: A Qualitative Study on Experts' Perceptions (2021)/ Brown, Wellington, Bentley & Hegarty	Digitaalinen vaino on kontrollin jatkumista eron jälkeen, se vahvistaa uhrin pelkotiloja ja on tehokas hallitsemisen työkalu.
The Significance of Technology as Both a Resource in Enhancing Safety, and a Means of Perpetrating Violence: The Implications for Policy and Practice (2021)/ Gendera, Valentine & Breckenridge	Teknologian käyttöön liittyy kaksijakoisuutta: se tukee ja lisää väkivallan uhrien turvallisuutta, mutta myös antaa välineitä uhrien häiritsemiseen, tarkkailemiseen ja vainoamiseen.
Coercive Control and Technology-Facilitated Parental Stalking in Children's and Young People's Lives (2021)/ Nikupeteri, Katz & Laitinen	Lapset ja nuoret altistuvat kolmelle teknologian edistämän vainoamisen ilmenemismuodolle: 1. väkivallalla ja kuolemalla uhkailu, 2. tunkeutuva ja pakkomiellein isyys, 3. halventava ja loukkaava äitiys/naiseus.
Digital media and Domestic Violence in Australia: Essential Contexts (2021)/ Dragiewicz, Harris, Woodlock & Salter	Ominaista kontrollille on pakottava ja hallitseva suhde sekä eron ja yhteisen vanhemmuuden hyväksikäyttö.
'I Feel Like We're Really Behind the Game': Perspectives of the United Kingdom's Intimate Partner Violence Support Sector on the Rise of Technology-Facilitated Abuse (2021)/ Tanczer, Parkin & López-Neira	Teknologiaan perustuvassa hyväksikäytössä ja väkivallassa käytetään hyväksi puhelimia ja laitteita sekä muita kodin älylaitteita. Nykyiset palvelut ovat riittämättömiä auttamaan uhreja ja ilmiöön liittyen tarvitaan enemmän spesifiä osaamista.
Technology-Facilitated Abuse in Intimate Relationships: A Scoping Review (2022)/ Rogers, Fisher, Ali, Allmark & Fontes	Digitaalinen vaino on jatkumoa parisuhdeväkivallalle ja se tarjoaa laajemmat väärinkäytön mahdollisuudet. Viranomaiset pitävät digitaalista väkivaltaa fyysisistä väkivallasta vähemmän vakavana muotona.
The Role of Technology in Improving Access to Justice for Victims of Family Violence: Challenges and Opportunities (2022)/ Domingo-Cabarrubias, Woodlock, Alexander, Sato, Grant & Weinberg	Teknologialla on ratkaiseva rooli uhrien oikeussuojan parantamisessa. Se voi myös aiheuttaa riskejä, sillä väkivallan tekijät käyttävät yhä enemmän teknologiaa väkivallan keinona. Teknologian kehittämisen ja suunnittelun tulee olla uhrikeskeistä ja traumatietoista.
Intersections of Stalking and Technology-Based Abuse: Emerging Definitions, Conceptualization, and Measurement (2020)/ Messing, Bagwell-Gray, Brown, Kappas & Durfee	Kumppanien vainoaminen, mukaan lukien suora vainoaminen, seuraaminen, verkossa tapahtuva häirintä ja digitaalinen vaino ovat yleisiä väkivallan uhrien keskuudessa. Näitä väkivallan muotoja voidaan pitää osana pakottavan hallinnan mallia.
Beyond the Power and Control Wheel: How Abusive Men Manipulate Mobile Phone Technologies to Facilitate Coercive Control (2020)/ Havard & Lefevre	Digitaalinen vaino voidaan luokitella seuraavasti: pelottelu; emotionaalinen hyväksikäyttö; eristäytyminen; kieltäminen, minimointi ja syyttely; lasten hyväksikäyttö; miesten etuoikeuden käyttäminen; taloudellinen väärinkäyttö; pakottaminen ja uhkaukset.

4.4 Analyysin eteneminen ja analyysimenetelmät

Aineiston järjestämiseen käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Olen tutkinut vainoa ilmiönä kandidaatintutkielmassani, jonka vuoksi ilmiöön liittyvät käsitteenmäärittelyt ja teoria olivat jo tuttuja. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2018, 81) mukaan teoriaohjaavalla analyysillä pyritään selvittämään aineistolähtöiseen analyysiin liittyviä ongelmia. Tällöin teoriaa voidaan käyttää apuna analyysissä, mutta analyysi ei perustu suoraan teoriaan. Analyysi etenee aineiston ehdoilla aineistolähtöisen analyysin tapaan, mutta teoriaohjaavassa analyysissä aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin abstrahointivaiheessa. Analyysiyksikköjen valinta tapahtuu aineistosta, mutta analyysin tekoa voi auttaa aikaisempi tieto ilmiöstä. Analyysistä on tällöin löydettävissä yhteys aikaisemman tiedon vaikutukseen, mutta teoriaa ei kuitenkaan testata aikaisemman tiedon perusteella. Teoriaohjaava analyysi eroaa aineistolähtöisestä analyysistä sen osalta, että aineistolähtöistä analyysiä tehdessä teoreettiset käsitteet jäsenetään aineistosta, kun taas teoriaohjaavassa analyysissä ilmiön käsitteet ovat etukäteen tutkijalla tiedossa ja ne liitetään tutkimukseen ennalta tiedettyinä. (Mt., 81, 98.)

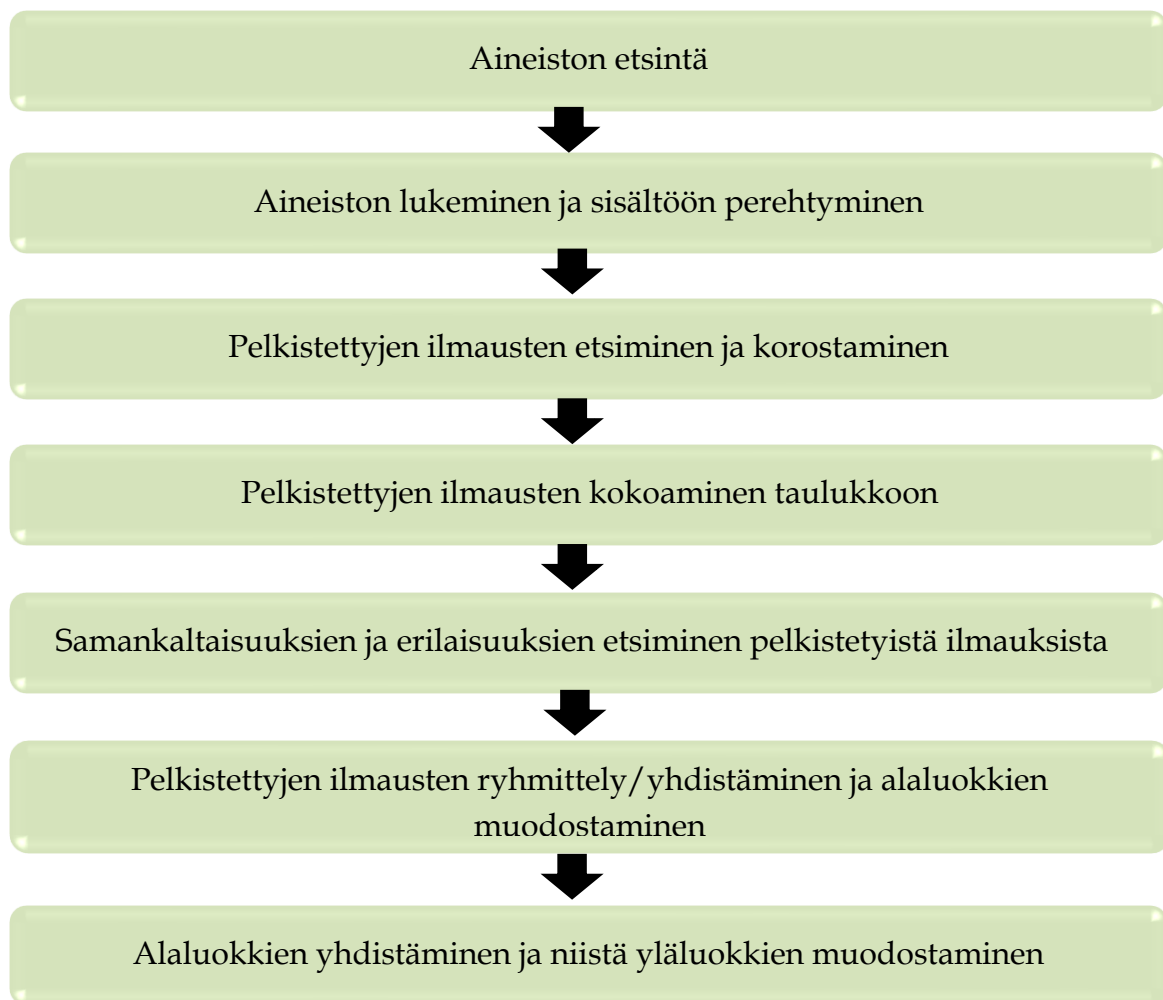
Tuomi ja Sarajärvi (2018, 81) sekä Puusa (2020, 146) kuvaavat, että parhaimmillaan teoriaohjaava analyysi avaa uusia ajatusuria jo aiemmin tutkittuun ilmiöön. Tutkimuksen aineiston kerääminen voi tapahtua hyvinkin vapaasti. Aineiston analyysivaihe etenee ensin aineistolähtöisesti, mutta analyysin loppuvaiheessa lähestytään teoriaosassa määriteltyjä käsitteitä ja näkökulmia (myös Puusa 2020, 146). Teoriaohjaavassa analyysissä tutkija nojaa usein abduktiiviseen päättelyyn, jolloin ajatteluprosessi koostuu sekä aineistolähtöisyydestä että valmiista malleista. Tutkija etenee tutkielmassaan yhdistelemällä näitä toisiinsa luovasti, mutta ajoittain myös pakolla ja puolipakolla. On kuitenkin mahdollista, että yhdistely synnyttää täysin uusiakin näkökulmia ilmiöön. Tulkinnallinen perinne nojaa fenomenologiseen päättelyyn, jossa pyritään, että päättely ei olisi abduktiivista tai teoriasidonnaista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81.) Teoriaohjaavassa analyysissä teoria tuodaan ohjaamaan lopputulosta. Ei ole kuitenkaan olemassa mitään sääntöä, missä kohtaa teoria otetaan mukaan ohjaamaan päättelyä, vaan tutkija saa päättää sen itse. (Mt., 84.) Päädyin ottamaan teorian mukaan ohjaamaan päättelyäni tutkielmani johtopäätösosuuudessa.

Aineiston hankinta ja analyysi ovat yhteydessä toisiinsa ja havainnollistan teoriaohjaavaa analyysiä seuraavassa taulukossa (Taulukko 2), josta on poistettu aineistolähtöisen analyysiin ja teorialähtöiseen analyysiin liittyvät luokittelut:

Taulukko 2. Teoriaohjaavan analyysin muodot (mukaillen Tuomi ja Sarajärvi 2018, 83).

	Viitekehys	Aineiston hankinta	Aineiston analyysi	Raportointi
Teoriaohjaava analyysi	metodologia tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetty	metodologia ohjaava vapaa	teoriaohjaava, kaksiosainen; aineistolähtöinen, johon liitetään teoriaohjaava	teoriaohjaava

Iris Aaltion ja Anu Puusan (2020, 175) mukaan laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysi mahdollistaa kerätyn aineiston tulkinnan sekä monipuolisen tarkastelun. Yksittäisen menetelmän sijaan analyysiä voidaan pitää ennen kaikkea tarkoituksenmukaisena viitekehystenä. Viitekehysten kehittämisen näkökulmasta sisällönanalyysin tehtävänä on virittää tutkimusyhteisö tarkastelemaan tehtyä tutkimusta ja siinä tehtyjä päätöksiä kriittisesti. Jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana, on aineiston analyysivaiheet perusteltava sekä kuvattava raportissa yksityiskohtaisesti. (Mt., 175.) Tuomen ja Sarajärven (2018, 92) sekä Puusan (2020, 149) mukaan sisällönanalyysille tyypillistä on edetä vaiheittain. Olen hyödyntänyt Tuomen ja Sarajärven sekä Puusan näkemyksiä analyysivaiheista, tehden vaiheisiin kuitenkin muutoksia niin, että ne soveltuvat kirjallisuuskatsauksesta tehtävään aineistoanalyysiin. Esittelen teoriaohjaavan analyysin vaiheet seuraavassa kuviossa (Kuvio 2):

Kuvio 2. Sisällönanalyysin vaiheet (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018, 92; Puusa 2020, 147-148).

Sekä aineistolähtöisen että teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla on tarkoitus säilyttää aineiston sisältämä informaatio, vaikka aineisto pelkistetään tiiviiseen ja selkeään muotoon. Tulkinnan lopputuloksen määrittelee aineiston sisällön lisäksi tutkijan näkemykset, sillä aineiston tulkintaan vaikuttaa tutkijan yksilöllinen tapa muotoilla aineistoa. Samasta aineistosta on siis mahdollista sisällönanalyysillä saada aikaan keskenään erilaisia tulkintoja. Sisällönanalyysi perustuu erilaisten vaiheiden erittelyyn, joiden tarkoituksena on edetä aineiston pelkistämisestä ryhmittelyyn, ja viimeisenä sisällön käsitteellistämiseen. Pelkistämävaiheessa aineistosta etsitään tutkimuksen kannalta oleelliset kohdat ja ne saatetaan tiiviiseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 89, 92-93, 105.) Pelkistämävaiheessa kirjoitin tiivistelmät valituista aineistoista sekä niiden tuloksista. Tämän jälkeen etsin pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuuksia

ja erilaisuuksia, ryhmittelin ja yhdistin ne sekä muodostin alaluokat. Viimeisenä yhdistin alaluokat ja muodostin niistä yläluokat.

4.5 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Jari Eskola ja Juha Suoranta (1999, 212) nostavat esiin, että laadullisessa tutkimuksessa analyysin systemaattisuus ja luotettavuus muodostavat reliabiliteetin. Heidän mukaansa luotettavuuden lähtökohta laadullisessa tutkimuksessa muodostuu tutkijan subjektiviteetin avoimesta myöntämisestä (mt., 211). Laadullisessa analyysissä yleistettävyys perustuu aineistosta tehdyistä tulkinnoista, ei tulosten yleistettävydestä (mt., 66). Puusan (2020, 171) mukaan tutkimuksen luotettavuutta lisää, jos tutkimus on siirrettävissä toteutettavaksi toiseen tutkimusympäristöön tai tutkimus on toteutettavissa uudelleen niin, että samoihin tutkimustuloksiin olisi mahdollista päästä. Tutkijan tehdessä tutkimusprosessinsa ja päättelypolkunsa läpinäkyväksi tuloksia tulkitessa ja analysoitaessa tutkimuksen luotettavuus lisääntyy. Tutkijan on myös selitettävä auki tutkimuksessaan selvästi, havainnollistaen ja yksityiskohtaisesti tutkimuksensa eri vaiheita, jotta luotettavuutta voidaan arvioida. (Mt., 171.)

Tutkimukseni luotettavuutta lisää se, että olen katsauksessani kuvannut yksityiskohtaisesti tutkimusprosessini vaiheita sekä perustellut käyttämäni metodologiaa ja sen soveltuvuutta tutkimukseeni. Tutkimuksessani olen perustellut kattavasti tiedon hankintaan ja muodostamiseen liittyvää prosessia, ja olen perustellut tekemiäni valintoja. Olen perehtynyt integroidun kirjallisuuskatsauksen tekemiseen ja siihen liittyviin käytäntöihin perusteellisesti. Tutkimuskohteeseen liittyviä lähtökohtia olen selvittänyt jo kandidaatintutkielmassani.

Aaltion ja Puusan (2020, 180) mukaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta on oleellista, että tutkija sekä perustelee ja puolustaa että arvioi kriittisesti tekemiään valintojaan. Olen kuvannut mahdollisimman tarkkaan ja avoimesti ratkaisut, käyttämäni analyysimenetelmät sekä tutkimustulokset, joita olen tutkimusprosessini aikana tehnyt. Tämä mahdollistaa tutkimuksen lukijalle, että hänen on mahdollista arvioida tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä tutkimusraportin eri vaiheissa. Aaltio ja Puusa (2020, 180) korostavat, että tieteellinen tutkimus vaatii tutkijaltaan kriittisyydentaitoa. Tutkimuksen luotettavuus kasvaa, kun tutkija arvioi eri näkökulmista käsin työtään tutkimusraportissa ja tämän lisäksi pyytää ulkopuolista palautetta raportistaan. Riittävän ajan käyttäminen tutkimuksen tekemiseen on puolestaan Tuomen ja Sarajärven (2018, 122) mukaan yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä. Tutkijakollegoiden mukaan ottaminen prosessin arviointiin lisää myös tutkimuksen luotettavuutta (Aaltio & Puusa 2020, 180; Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Olen pyytänyt ja saanut palautetta tutkimusprosessini aikana ohjaavalta opettajalta sekä muilta

opiskelijoilta, mikä edesauttoi prosessissini eteenpäin viemistä ja tarkensi tutkimusnäkökulmaani.

Parisuhdeväkivaltaa ja vainoa voidaan pitää vaiettuna ja eettisesti sensitiivisenä aiheena, mikä vaikuttaa eettisyyden arviointiin. Parisuhdeväkivallan ja vainon kohteeksi joutuneet ovat hyvin haavoittuvassa asemassa, minkä vuoksi tutkimusta tehdessäni halusin kiinnittää erityistä huomiota eettisyyden näkökulmaan. Valitussa tutkimusaineistossa ei esiintynyt tunnistettavia tietoja uhrien henkilöllisyydestä, minkä vuoksi heidän anonymiteettinsä säilyivät täysin. Pyrin myös kirjoittamaan tutkittavasta ilmiöstä sekä aineistosta sensitiiviseen ja kunnioittavaan tapaan. Näiden eettisten näkökulmien osalta koen tutkimukseni noudattaneen hyviä eettisiä periaatteita.

Tutkijan on noudatettava eettisiä periaatteita jatkuvasti tutkimusprosessin edetessä, jotta tutkimuksen eettisyys toteutuu. Kun tämä toteutuu, voidaan tutkimuksessa käytettyjä analyysitapojen sekä menetelmien osoittaa toimivan ohjenuorina missä tahansa laadukkaassa tutkimuksessa. (Juuti & Puusa 2020, 167.) Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 23) mukaan eettisesti hyvän tutkimuksen lähtökohta on, että tutkija noudattaa tutkimusprosessissa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tällä tarkoitetaan, että prosessiin ei kuulu epärehellisyyttä, kuten yleistämistä, kaunistelua, sepittämistä, plagiointia, raportoinnin puutteellisuutta tai harhaanjohtamista (mt. 26).

Tutkimusprosessini eri vaiheissa olen huomionut eettisten periaatteiden noudattamisen muun muassa niin, että olen raportoinut avoimesti ja kattavasti tutkimukseni eri vaiheista sekä kerännyt aineistojen keskeisimpiä tutkimustuloksia itselleni ylös taulukkoon, jotta aineistoiden tutkimustulokset ovat siirtyneet luotettavalla tavalla ja rehellisessä muodossaan tutkimukseeni. Hyvää luotettavuuden tasoa on tavoiteltu kirjoittamalla selkeästi ylös aineistohakuun liittyvät sisäänotto- ja poissulkukriteerit, minkä vuoksi tutkimuksen artikkelihaku on sinänsä toistettavissa. Kuitenkin sekä tutkimusaineiston valintaan sekä valittujen aineistojen analyysiin vaikuttaa oleellisesti tutkijan omat valinnat ja tulkinnat. Luotettavuutta on kuitenkin pyritty lisäämään sillä, että tutkimusprosessi ja valinnat on kirjoitettu auki lukijalle.

Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa tulee huomioda kvalitatiivisen ja hermeneuttisen tutkimuksen tulkinnalliset lähtökohdat. Jari Metsämuuronen (2008, 53) huomauttaakin, että aineiston kvalitatiivinen analyysi on saanut kritiikkiä, sillä siihen ei kvantitatiivisen tutkimuksen tapaan kuulu sisäänrakennettua informaation sisäisen konsistenssin eikä toistettavuuden näkökulmia. Hermeneuttisessa metodologiassa todellisuus ymmärretään kokonaisuudessaan konstruktivismiin tapaan suhteelliseksi ja tutkimuksesta esiin nostetut löydökset ovat aina johdettuja tutkijan omasta tulkinnasta ja täten tutkija luo ne itse. (Mt., 12–13.) Tässä tutkimuksessa tavoitteena on samanaikaisesti nojata luotettavuutta lisääviin tekijöihin sekä nostaa esiin mahdolliset uhkat, joita liittyy tutkijan oman tulkinnallisuuden varaan perustuvaan tutkimukseen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Digitaalisen vainon vaikutukset uhrin elämään

5.1.1 Kontrolloitu ja hallitseva suhde

Aineistoissa korostui, että digitaalinen vaino on yksi väkivallan toteuttamisen muodoista ja sille ominaista on muiden väkivallan muotojen tapaan tekijän tarve pakottaa ja hallita uhriaan (esim. Dragiewicz, Harris, Woodlock & Salter 2021). Woodlockin, McKenzien, Westernin ja Harrisin (2019) mukaan digitaalisen vainon kohteeksi joutuivat tyypillisimmin 25–34-vuotiaat naiset. Woodlockin ym. (2019) tutkimuksen mukaan vainon koettiin olevan läsnä kaikkialla, minkä vuoksi sillä oli merkittävät seuraukset uhrille. Uhrit kokivat jatkuvaa valvontaa, häirintää tai yksityisyytensä loukkaamista. Vahinkoa tehtiin fyysisesti etäältä ja mihin vuorokaudenaikaan tahansa monia erilaisia digitaalisia kanavia hyväksikäyttäen. Uhrit kuvasivat tilanteen aiheuttavan tunnetta piiritetyksi tulemisesta tai pommituksen kohteena olemisesta vainon jatkuvan, hellittämättömän ja tunkeilevan luonteen vuoksi. Teknologian koettiin tunkeutuneen osaksi jokapäiväistä elämää, mikä lisäsi uhrien ahdistuneisuutta ja fyysistä, emotionaalista ja henkistä pahoinvointia sekä alemmuuden tunnetta. Tilanne johti ylivalppauden ja uupumuksen lisääntymiseen. Tämän lisäksi digitaalisen vainon pysyvyys heikensi uhrien turvallisuuden tunnetta. Jatkuva ei-toivottujen kontaktien tulva pelotti uhria ja turvallisuusohjeista ei ollut apua, mikä aiheutti huolta uhreissa. Tekijät heikensivät aktiivisesti uhrien selviytymisen resursseja ja sabotoivat uhrien kykyä pysyä turvassa. (Messing, Bagwell-Gray, Brown, Kappas & Durfee 2020.) Seuranta ja häirintä vaikeuttivat naisten eroamista suhteesta ja jatkuva vainoaminen eron jälkeen osoittautui syyksi, miksi naiset palasivat takaisin suhteeseen. Syynä palaamiseen oli

se, etteivät naiset kokeneet, että voisivat saada takaisin elämäänsä. (Woodlock ym. 2019; Fiolet, Brown, Wellington, Bentley & Hegarty 2021.) Toisaalta uhrit eivät välttämättä olleet aina tietoisia digitaalisen vainon kohteeksi joutumisestaan (Fiolet ym. 2021). Digitaalisen vainon tekojen jälkeen uhri ei välttämättä halunnut hakea edes korvauksia tilanteesta, sillä hän ei halunnut avata puhelintaan käydä läpi tekijän lähettämiä kuvia ja kaikkea sitä, mitä hän oli tilanteesta joutunut käymään läpi (Dragiewicz ym. 2021).

Tekniikan hyväksikäyttö liittyi digitaalisen tiedon tahalliseen väärinkäyttöön uhrien seurannassa. Sitä pidettiin laajalle levinneenä ja melko yleisenä väkivallan muotona. Se oli osa muita rikoksia, kuten häirintää ja pakottavaa kontrollia. Viestintään perustuvat taktiikat antoivat tekijöille mahdollisuuden säilyttää ei-toivottu yhteys sekä hallitseminen uhriin. Tekijät käyttivät hyväkseen valta-asemaansa ja uhrit kuvasivat kokeneensa, että väkivallan tekijä oli läsnä kaikkialla. Tyypillistä oli, että tekijä vaikutti heikentävästi uhrin todellisuudentajuun kieltämällä tosiasiat, minkä seurauksena uhri alkoi kyseenalaistamaan omaa järkeään, todellisuudenkäsitystään ja muistojaan. Älylaitteet saattoivat luoda illuusion suojelusta, vaikka niihin liittyi turvallisuusriski. Digitaalisen vainon uhrit kuvasivat, ettei heillä ollut koskaan tunnetta täydellisestä turvallisuudesta. Väkivalta koettiin emotionaalisenä, henkisenä, manipuloivana, pakottavana ja kontrolloivana. (Tanczer, Parkin & López-Neira 2021.)

5.1.2 Digitaalisen vainon muodot

Älypuhelimet olivat yleisimpiä digitaalisen vainon välineitä. Miehet olivat tyypillisimmin väkivallan tekijöitä ja heidän koettiin olevan kokeneempia digitaalisten järjestelmien käytössä. (Mm. Havard & Lefevre 2020; Tanczer ym. 2021.) Toistuvat puhelinsoitot ja viestit olivat yleisin hallinnan muoto uhria kohtaan (esim. Messing ym. 2020). Havardin ja Lefevren (2020) tutkimuksessa digitaalista väkivaltaa tarkasteltiin puhelinvälitteisten pakko-ohjausten strategioiden näkökulmasta. Strategioihin kuului puhelimen käyttö pelotteluun, puhelimeen liittyvä henkinen hyväksikäyttö, puhelimen käyttö naisten eristämiseen, puhelimen käyttö tekijän käytöksen kieltämiseen, minimoimiseen sekä naisten syyttämiseen, lasten manipulointi puhelimitse, miesten etuoikeuksien toteuttaminen puhelimen kautta, puhelimen välityksellä toteutettu taloudellinen väärinkäyttö sekä pakottaminen ja uhkaukset puhelimitse. (Mt.)

Teknologian avulla oli mahdollista kaventaa uhrin mahdollisuuksia käyttää laitteita, sovelluksia ja alustoja, sekä rajoittaa sitä keiden kanssa uhrin oli mahdollista ystävystyä. Uhri saattoi olla taloudellisesti riippuvainen kumppanistaan ja tapa, jolla tekijät käyttivät puhelimia kumppaninsa taloudelliseen hallintaan, oli hienovaraista. Uhri ei esimerkiksi saanut käyttää älypuhelinia ja ilman internet-yhteyttä hän ei voinut ladata sovelluksia, joiden välityksellä hän olisi voinut pitää yhteyttä ulkomailla

asuviin perheenjäseniinsä ilmaiseksi. Eräs uhri kertoi, että eron jälkeen tekijä siirsi mättömän summan kerrallaan uhrin tilille rahaa, ja siirron yhteydessä kirjoitti maksuviestiksi uhkailuja tai loukkauksia. Tekijä saattoi vahingoittaa uhrin puhelinta estääkseen uhrin yhteydenpidon läheisiinsä ja sitä kautta läheisiltä saatu tuki estyi. (Dragiewicz ym. 2021.) Uhrin puhelimen käyttöä valvottiin ja jos uhri kieltäytyi puhelimeen liittyvästä tarkastuksesta tekijän taholta, tekijä saattoi syyttää uhria valehtelusta tai epäluottamuksesta. Tekijä saattoi vaatia uhria laittamaan videoyhteyden päälle todistaakseen, missä he olivat ja kenen kanssa. Tekijät näkivät kumppaninsa puhelimen jonakin, joka kuului heille – heillä oli siihen oikeus ja jopa tarkastusvelvollisuus. (Harvard & Lefevre 2020.)

Teknologiaa käytettiin hyväksi esimerkiksi tuottamaan harhaanjohtavia todisteita uhrin syyllistämiseksi. Tekijä saattoi esimerkiksi vahingoittaa itseään tarkoituksella, ottaa kuvia vammoista puhelimeensa ja uhkasi näyttää ne poliisille ”todisteena” naisen kohdistamasta väkivallasta, jos nainen ei tottelisi häntä. Tekijä saattoi myös ottaa uhrilta puhelimen pois käytöstä uhrin kontrolloimiseksi ja avun hakemisen estämiseksi. Tyypillistä oli, että vainoaja vaati saada kumppaniltaan salasanoja eri tilille, hän kävi jatkuvasti läpi uhrin puhelinta ja muita laitteita selaten uhrin sähköposteja ja lokitietoja. Erityisesti yhteiseen verkkoon kytkettyjen Apple-laitteiden kautta oli mahdollista seurata uhrin kommunikointia muiden kanssa. Teknologiaa käytettiin myös manipuloinnin välineenä tilanteissa, joissa uhri oli esimerkiksi mennyt poliisilaitokselle hakeakseen apua tilanteeseen. Vainoaja lähetti uhrilleen myös viestejä ja kuvia, jotka sisälsivät itsemurhauhkauksia. (Dragiewicz ym. 2021; Harvard & Lefevre 2020.)

Vainotekoihin kuuluivat näiden lisäksi erilaiset valvontalaitteet, kuten kameroiden asentaminen taloon ja autoon, jotta tekijä pystyisi seuraamaan ja tallentamaan jatkuvasti uhrin toimintaa (myös Dragiewicz ym. 2021). Identiteettivarkaudet, toisena henkilönä esiintyminen, doksaus (vahingoittamistarkoituksessa kerätyt henkilötiedot tai niiden julkaiseminen), iCloudin hakkerointi, valeprofiilien luominen ja esimerkiksi huonojen arvostelujen julkaiseminen uhrin liiketoiminnasta olivat yleisiä digitaalisen vainon muotoja. (Tanczer ym. 2021; Harvard & Lefevre 2020.) Osa uhreista oli menettänyt vainon vuoksi työpaikkansa. Yksi uhreista toi esiin, että vainoaja oli mennyt hänen työpaikalleen ja käyttäytynyt siellä uhkaavasti muita työntekijöitä kohtaan. Työnantaja ilmoitti uhrille, että hänen pitää saada tilanne hallintaan ja tekijä tulee vangita, muutoin uhri ei voi jatkaa työntekoa yrityksessä. Uhrilla ei ollut mahdollisuutta löytää toista työtä ja hänellä oli taloudellisesti epävakaa tilanne. Tilanteen seurauksena uhrin haavoittuvuus lisääntyi. (Messing ym. 2020.)

Tekijät tarkastivat jatkuvasti uhrin internet-historiaa sekä ystävystyivät muiden kanssa, jotka olivat yhteydessä uhriin. Digitaalisen vainon toteuttaminen ei vaatinut tietoteknisiä erityistaitoja, sillä saatavilla oli paljon valmiita valvontalaitteita.

Digitaalisen väkivallan laajuus riippui siitä, miten pitkälle tekijä oli valmis menemään, miten paljon hänellä oli resursseja toimimiseen ja kuinka intensiivisesti hän halusi investoida uhriin. Käytettävät menetelmät olivat luovia ja kekseliäitä, ja tyypillistä oli, että tekijät toimivat harkitusti, epäjohdonmukaisesti ja käyttäen hyväksi piiloviestintää, jotta heitä kohtaan olisi vaikeaa nostaa syytettä. (Tanczer ym. 2021; Havard & Lefevre 2020.) Fioletin ym. (2021) mukaan tekijät saattoivat muotoilla viestinsä niin, että ne näyttivät viattomilta ulkopuolisille, mutta sisälsivät salakavalan, uhkaavan ja pelottavan sisällön uhrille. Tällöin tekijä viittasi heidän yhteiseen historiaansa, kontekstiin ja henkilökohtaisiin parisuhteeseen kuuluviin asioihin symbolisesti tai viattomasti uhrin manipuloimiseksi tai hallitsemiseksi. Tekijä saattoi esimerkiksi lähettää kuvan yhteisestä koirasta, minkä seurauksena hän uhkasi tehdä koiralle jotakin. (Mt.)

Fioletin ym. (2021) sekä Dragiewiczin ym. (2021) artikkeleiden mukaan digitaalinen vaino oli väkivallan käytön jatkumoa eron jälkeen ja sitä voitiin pitää edistyneenä versiona vainoamisesta, häirinnästä, uhkailusta ja pelottelusta. Digitaalinen vaino lisääntyi eron yhteydessä. Teknologia oli keskeinen mekanismi väkivaltaa käyttäneille kumppaneille laajentaa ja jatkaa kontrollia sekä pakottamista suhteen ulkopuolelle. Vainoteot olivat merkittäviä hetkellä, jolloin uhrin yrittivät lopettaa parisuhdetta, ja niillä oli vakavia seurauksia. Vainoajat käyttivät hyväkseen yksityisyyttä ja läheisyyttä koskevia normeja päästäkseen käsiksi kumppaninsa laitteisiin ja tileihin. Osa uhreista kertoi tekijän urkkineen heidän tilitietojaan salakavalasti jo heti suhteen alkuajoista alkaen. Pääsy laitteisiin ja tileihin saavutettiin jo usein ennen kuin uhri tajusi, että hänen kumppaninsa on väkivaltainen. Mobiiliverkkoon perustuvat yhteiset perhesuunnitelmat ja jaetut tilit sekä laitteet tarjosivat runsaasti mahdollisuuksia valvontaan. Tekijät saattoivat lahjoittaa suhteen alussa puhelimia tai muita laitteita, joiden avulla heille mahdollistui kanavia seurata reaaliajassa uhrin elämää (myös Tanczer ym. 2021). Tekijöiden yksityisyyteen kohdistuvat loukkaukset ja vaatimukset päästä käsiksi uhrin laitteisiin sekä tileihin kärjistyi ajan myötä, ja niistä tuli ylivoimaisia. Intiimin suhteen konteksti mahdollisti valvonnan ja digitaalinen media toimi välineenä valvoa ja ohjata uhria sekä suhteen aikana että sen jälkeen. Tekijät pystyivät hyödyntämään läheisyyteen perustuvaa tietoa ja fyysistä pääsyä laitteisiin, ja tämä mahdollisti vahingon aiheuttamisen eron jälkeenkin. (Dragiewiczin ym. 2021; Havard & Lefevre 2020.)

Internetiin liitetyn kodin elektroniikan käytön osana digitaalisen vainon ei koettu olevan vielä kovin yleistä, mutta sen arvioitiin lisääntyvän tekniikan kehittyessä. Toisaalta niiden käyttöä väkivallan välineenä oli vaikeaa tunnistaa ja osoittaa todeksi. On raportoitu tapauksia, joissa tekijä oli tehnyt kiusaa uhrille esimerkiksi säätämällä kodin lämpötilaa tai valaistusta puhelin sovelluksen avulla. Muita digitaaliseen häirintään soveltuvia älylaitteita olivat esimerkiksi verkkoyhteydellä toimivat

itkuhälyttimet, lasten laitteet, älykaiuttimet, ovikellot, kamerat ja puettavat laitteet, kuten Fitbit-aktiivisuusrannekkeet ja -älykellot. (Tanczer ym. 2020.)

5.1.3 Eristäytyminen

Woodlockin ym. (2019), Fioletin ym. (2021), Havardin ja Lefevren (2020) sekä Dragiewiczin ym. (2021) mukaan digitaalisen vainon kohteeksi joutuminen sai aikaan uhrien eristäytymistä ja syrjäytymistä. Huoli jatkuvasta valvonnasta pakotti uhrin myös vetäytymään ulkoilusta, töistä, muiden ihmisten näkemisestä tai muusta päivittäisestä toiminnasta. Uhrit pelkäsivät ottaa yhteyttä palveluihin, joista olisivat voineet saada apua tilanteeseensa. He pelkäsivät, että yhteydenotto voisi johtaa väkivallan kärjistymiseen. (Woodlock ym. 2019.) Tekijät hallitsivat sitä, milloin ja kuinka pitkään uhri sai käyttää puhelintaan, sekä kenen kanssa hän sai olla yhteydessä. Eräs uhri kuvasi, että hän ei saanut puhua oman äitinsä kanssa puhelimesta omalla äidinkielellään, sillä puoliso ei ymmärtänyt kieltä. Tällainen mikrosäätely vaikutti uhrien eristäytymiseen siitä lähtien, kun yhteydenpidosta läheisiin tuli liian stressaavaa. Jos uhri sammutti puhelimensa, tekijä pommitti uhrin ystäviä viesteillä ja puheluilla, jolloin kaikki asianosaiset tunsivat olonsa epämukaviksi. Aiemmin sosiaalisesti aktiivinen uhri lakasi käymästä ulkona sekä puhumasta ihmisille, ja pysyi kotona yksin välttääkseen syytökset uskottomuudesta. (Havardin ja Lefevren 2020.) Jotkut uhrin toivat esiin, että perheenjäsenet käänsivät uhrille selkensä, koska olivat kyllästyneitä tilanteeseen ja siihen, että uhri ajautui jatkuvasti hyväksikäytön kohteeksi. Tuen menettämistä pidettiin vainomaisen sivutuotteena. (Messing ym. 2020)

Eristystaktiikka oli erityisen tehokas niiden uhrien kohdalla, jotka olivat jo ennestään sosiaalisesti eristäytyneitä. Tekijät hyväksikäyttivät tarkoituksella uhrien sosiaalista eristäytyneisyyttä ja esimerkiksi kielimuuria rajoittamalla uhrin pääsyä sosiaaliseen mediaan, sillä he tunnustivat teknologian käytön merkityksen uhrin elämässä yhteydenpidon näkökulmasta. Teknologian käyttöön, sosiaalisen mediaan ja tietoturvallisuuteen liittyvää informaatiota oli tarjolla usein englannin kielellä, joten tiedon ei koettu olevan kaikkien uhrien tavoitettavissa. Myös vammaiset henkilöt joutuivat valtaväestöä todennäköisemmin digitaalisen vainon uhriksi, sillä tekijä hyväksikäytti uhrin riippuvuutta teknologiaan perustuvista apuvälineistä. Aboriginaaliset myös joutuivat herkästi hyväksikäytön uhreiksi, sillä teknologia oli heille välttämätön yhteydenpidonväline omaan kulttuuriin ja yhteisöön. Teknologiaa käytettiin myös hyväksi huhujen levittämiseen ympäri uhrin yhteisöä, mikä altisti naisen suuremmalle vaaralle, heikensi hänen itsetuntoaan sekä lisäsi hänen eristäytyneisyytensä yhteisöstään. (Woodlock ym. 2019; Fiolet ym. 2021.)

Tekijät käyttivät hyväksi digitaalista vainoa tilanteissa, joissa he halusivat lisätä uhrin sosiaalista ja maantieteellistä eristäytyneisyyttä uhrien asuessa maaseudulla tai syrjäisellä alueella. Tilanteessa uhri oli riippuvainen puhelimestaan turvatakseen

turvallisuutensa syrjäisellä asuinalueella, ja tekijät käyttivät tätä hyväkseen soittamalla ja lähettämällä jatkuvasti tekstiviestejä tai seuraamalla heitä GPS-yhteyden avulla. Uhrin seuraaminen GPS:n avulla tapahtui joko avoimesti tai salaa. (Havard & Lefevre 2020.) Pienessä maaseutukaupungissa asuva uhri, jossa kaikki tunsivat toisensa, saattoi myös kokea julkista nöyryytystä tilanteesta. Oli myös mahdollista, että he saattoivat menettää paljon ystäviä sen vuoksi, mitä tekijä sanoi uhrista sosiaalisessa mediassa. (Woodlock ym. 2019.) Teknologia saattoi myös toimia pelotteena eroa yrittävälle uhrille. Eron jälkeen yksityinen häirintä muuttui usein julkiseksi nöyryytykseksi, tekijä saattoi julkaista solvauksia uhrista sosiaalisessa mediassa tai luoda väärennettyjä profiileja uhrin nimissä. (Dragiewicz ym. 2021.) Sosiaalisen median käyttäminen aiheutti uhreissa turvatonta oloa, minkä seurauksena he menettivät yhteyden tukiverkostoihin ja ystäviinsä. Tekijät hallitsivat uhriensa teknologian käyttöä uhkaamalla luovuttaa uhreihin liittyvää henkilökohtaista tai intiimiä materiaalia. Tämä aiheutti uhreissa haavoittuvuuden lisääntymistä sekä pelkoa julkisesta nöyryytyksestä. (Woodlock ym. 2019; Fiolet ym. 2021; Dragiewicz ym. 2021.) Uhrin eivät tienneet enää kehen luottaa, joten turvallisimmalta tuntui eristäytyä kokonaan sosiaalisista suhteista (Tanczer ym. 2021).

5.2 Yhteiset lapset digitaalisen vainon kohteena ja välineenä

Yhteiset lapset sekä yhteydenpito tekijän ja uhrin välillä tarjosivat mahdollisuuksia jatkuvaan hyväksikäyttöön. Yhteydenpito oli sekä vapaaehtoista että oikeuden määräämää. Tekijät käyttivät lapsia hyväkseen tietojen keräämisessä. Lapsen kautta saatiin tietoon esimerkiksi uhrin puhelinnumero tai Netflixin salasana. Yksi haastateltavista kertoi, että väkivallan tekijä kiristi lasta, ettei hän osta lapselle enää koskaan mitään, jos lapsi ei anna äidin salasanvoja. Lasten saadessa isältään leluja, äidit pelkäsivät jatkuvasti, että leluihin oli asennettu tarkkailulaitteita. Uhrin kokivat epäluottamusta kaikkea kohtaan. (Dragiewicz ym. 2021.) Osa tekijöistä käytti puhelimia hyväkseen laajentaakseen valtaansa ja hallintaansa käyttäen isyyttään manipuloinnin välineenä. Lasten puhelimia käytettiin kuunteluun ja seuraamiseen. Yhteiset lapset mahdollistivat väkivallan jatkumisen entistä kumppaniaan kohtaan suhteen päätyttyä. Tekijöiden keinot olivat usein niin salakavalialia ja harkittuja, että heidän onnistui kiertää poliisin yritykset pitää äiti ja lapsi turvassa. Jos uhri vaihtoi puhelinnumeronsa tai esti tekijän yhteydenotot, entinen kumppani tekeytyi joksikin toiseksi henkilöksi ja kertoi olevansa osa perhettä, jotta sai jälleen yhteyden uhriin. (Havard & Lefevre 2020.)

Nikupeteri, Katz ja Laitinen (2021) nostavat esiin, että lapset ja nuoret voivat altistua teknologian edistämälle vainolle kolmella eri tavalla: väkivallalla ja kuolemalla uhkailulle, tunkeutuvalla ja pakkomielteiselle isyydelle sekä äitiin kohdistuvalla

loukkaavalle äitiydelle tai naiseudelle. Väkivallan ja kuoleman uhkaan liittyi sekä tappouhkauksia että uhkauksia tehdä vahinkoa. Uhkauksia voitiin tehdä teksti- tai WhatsApp -viesteillä, sähköpostilla, puheluilla tai jakamalla tietoa sosiaalisessa mediassa. Tekijät kohdistivat usein uhkauksensa lapsiin tai heidän äiteihinsä niin, että uhkauksen kohteena oli lapsi. Joissain tapauksissa tekijät uhkasivat lasten sekä äitien tuttuja ja rakkaita ihmisiä, kuten äidin uutta kumppania, hänen vanhempiaan tai työkavereita. Tekijät saattoivat manipuloida lapsia altistamalla heidät moraaliselle vastuulle niin, että lapset saivat sopimatonta ja haitallista sisältöä sisältäviä viestejä. Esimerkiksi viesteissä saatettiin varoittaa lasta, että jos hän ei ole kotona tiettyyn kellonaikaan, niin tapahtuu jotain kamalaa. Viesteissä tekijä saattoi uhata tappaa itsensä ja lähetti samanlaisen viestin myös lapselle syyttäen äitiä siitä, mitä hän aikoo tehdä itselleen. Viestien ja yhteydenottojen lisäksi tekijät saattoivat käyttää sosiaalista mediaa herättämään uhreissa pelkoa sekä luodakseen pahaenteistä ilmapiiriä. Tekijä saattoi esimerkiksi julkaista sosiaalisessa mediassa kuvan, jossa lapsi oli rinnakkain aseensa kanssa. Teknologian avulla lapsille aiheutettiin myös muunlaista vahinkoa, joilla oli vaikutuksia laajemmin lasten elämän mahdollisuuksiin, kuten koulutukseen tai työelämään. Kaiken kaikkiaan isien ja isähahmojen teknologiavälitteinen väkivalta ja kuolemalla uhkailu loi lapsille ahdistavan elämän ja estivät lapsia elämään fyysisesti ja emotionaalisesti turvallista elämää sekä ihmissuhteita tässä hetkessä. Vaikutukset ulottuivat myös negatiivisesti lasten tulevaisuuteen. (Mt.)

Tunkeutuvaan ja pakkomielleiseen isyyteen kuului aiemmin sovittujen yhteydenottoaikataulujen rikkomista sekä lapsen hoitoon ja tapaamiseen liittymättömien viestien lähettämistä. Monessa tapauksessa hyväksikäyttö oli aiheetonta, haitallista, jatkuvaa ja kehittynyttä. Isät käyttivät hyväkseen lasten teknologian käyttöä manipuloidakseen äitejä sekä jatkaakseen hyväksikäyttöä (myös Dragiewicz ym. 2021). He saattoivat valjastaa lapsen valokuvaajaksi dokumentoimaan äitinsä elämää, lähettivät lapsensa puhelimesta viestejä yrittäen naamioida ne lapsen lähettämiksi tai he saattoivat konkreettisesti seurata lasta luokkahuoneeseen oppituntien aikana sekä valokuvata lasta. Oikeudenistunnossa eräs isä kertoi, että asensi seurantalaitteen lapsensa äidin autoon, sillä oli huolissaan äidin liikkeistä sekä lapsesta. Isä perusteli laitteen hankintaa sillä, että hän voisi tehdä lapsestaan lastensuojeluilmoituksen. Pakkomielleinen yhteydenottaminen, pyrkimys valvoa ja hallita lapsia sekä entistä kumppania johtivat siihen, että lasten emotionaalinen kehitys häiriintyi. Äidit kokivat olevansa eniten ahdistuneita siitä, että lapset joutuivat vastaanottamaan vaurioittavia ja sopimattomia viestejä. (Nikupeteri ym. 2021.)

Halventavaan ja loukkaavaan äitiyteen sekä naiseuteen kuului erilaiset solvaukset sosiaalisessa mediassa. Tekijä saattoi valittaa, ettei äiti vietä aikaansa lastensa kanssa. Tekijät pyrkivät myös sabotoimaan naiseutta esimerkiksi luomalla väärennettyjä sosiaalisen median profiileja ja kommunikoimalla niiden kautta tai uhkaamalla

jakaa häpeällistä materiaalia naisen seksuaalisuudesta, kehosta tai uusista ihmissuh-teista. Lapset altistuivat suoraan tai epäsuorasti näille nöyryyttävälle teoille ja uhkauksille. (Nikupeteri ym. 2021.)

5.3 Väkivaltatyön näkökulmia

5.3.1 Uhrin tukeminen

Dragiewiczin ym. (2021) tutkimuksen mukaan turvallisuustyöllä tarkoitetaan työtä, jota uhrit tekevät ennustaakseen, selviytyäkseen ja hallitakseen vainoajan käyttämää väkivaltaa. Se piti sisällään pyrkimyksen suojella itseä sekä lapsia. Teknologialla oli keskeinen rooli turvallisuustyössä ja uhreilla oli tyypillisesti jatkuva tarve tarkistaa laitteet, tilit ja asetukset uhan varalta. Teknologian käytön rajoittaminen rajoitti mahdollisuuksia rakentaa tukiverkkoja ja se lisäsi uhrin eristäytyneisyyttä. Ei ollut olemassa tehokasta palvelua tai järjestelmää, jolla uhrien olisi ollut turvallista irtautua tekniikasta. Useat uhreista ilmoittivat joutuneensa kestämään digitaalista vainoa, jotta he pystyivät hallitsemaan tekijöiden taholta tulevia uhkia. Uhrit arvioivat aktiivisesti valintoihinsa liittyviä riskejä sekä hyötyjä. (Mt.)

Genderan, Valentinen ja Breckenridgen (2021) mukaan teknologia-avusteisten turvallisuusratkaisujen koettiin lisäävän uhrien turvallisuuden tunnetta. Teknologia-avusteisiin laitteisiin kuuluivat pakkohälyttimet sekä turvakamerat, joita asennettiin väkivallan ja vainon kohteeksi joutuneiden koteihin. Osa laitteista oli myös käytettävissä kodin ulkopuolella. Teknologian innovatiivinen käyttö osana perhe- ja väkivaltatyöpalveluita lisäsi mahdollisuuksia vastata uhrin tarpeisiin erityisesti tilanteissa, joissa uhri halusi jäädä väkivallan ja vainon uhan alla asumaan kotiinsa. Suurin osa uhreista koki, että heidän turvallisuuden tunteensa lisääntyi ja ne laajensivat uhrien henkilökohtaisten olosuhteiden hallintaa. Laitteista koettiin olevan hyötyä erityisesti tilanteissa, joissa heidän piti ennakoida uhan kärjistymistä väkivallan tai vainon tekoihin. Nämä tilanteet liittyivät kohonneen riskin aikoihin, kuten tilanteisiin, joissa rikoksentekijä oli pääsemässä vankilasta, tai yleisesti kodin ja ympäristön tarkkailussa kodista lähtiessä ja sinne palatessa. Laitteiden avulla oli myös mahdollista kerätä todisteita uhrin tueksi, ja niiden avulla oli mahdollista valvoa oikeuden määräämien suojelumääräysten toteutumista. Laitteiden avulla oli mahdollista saada välittömästi hätäapua poliisilta kriisitilanteissa. Laitteita käytettiin työkaluna lisäämään uhrien mielenrauhaa sekä vähentämään heidän ahdistustaan ja stressiään. Laitteiden käytön nähtiin myös lisäävän perheen lasten hyvinvointia. (Mt.)

Tekniikkaa käytettiin yhä useammin auttamaan uhreja pääsemään oikeudellisten palveluiden piiriin. Teknologialla oli ratkaiseva rooli uhrien oikeussuojan

parantamisessa. Teknologian kehittämisen ja suunnittelun tuli kuitenkin olla uhrikeskeistä ja traumatietoista. Erilaisissa oikeusapupalveluissa oli käytetty teknologiaa uhrin auttamisessa. Teknologian avulla uhrin saivat oikeudellista tietoa ja apua esimerkiksi puhelinten sekä tablettien välityksellä. Väkivallan uhreille oli kehitetty joitakin sovelluksia, kuten todisteidenkeräämissovelluksia sekä vanhemmuuden viestintäsovelluksia. Oli olemassa myös sovelluksia, jotka mahdollistivat uhreille päiväkirjan pitämisen väkivallan teoista. Tällä hetkellä on kehitteillä virtuaalinen tuomioistuinohjelma, joka tarjoaa uhreille ja asianomaisille perheenjäsenille mahdollisuuden esiintyä tuomioistuimessa etäyhteydellä. (Domingo-Cabarrubias, Woodlock, Alexander, Sato, Grant & Weinberg 2022.)

Nikupeterin ym. (2021) artikkeli osoitti, että auttaaksemme teknologian avulla vainoamiselle altistuneita lapsia, nuoria ja heidän vanhempiaan, tarvitsemme tehokkaampia oikeudellisia palveluita, jotka tunnustavat myös lapset uhreiksi sekä asettavat tekijöille suurempia rangaistuksia. Ammattilaisten tulisi ymmärtää millä tavoin digitaalisen vainon taktiikat perustuvat laajempiin sukupuolistuneisiin käytäntöihin – samantapaisiin, kuin muut naisiin ja lapsiin kohdistuvat väkivallan muodot. (Mt.) Uhrit kokivat, että he tarvitsevat nykyistä enemmän tukea ja apua ammattilaisilta tilanteessa (Tanczer, Parkin & López-Neira 2021). Uhrit toivoivat, että heillä olisi enemmän tietoa siitä kenen puoleen tulee kääntyä, kun tarvitaan aiheeseen liittyen tukea ja tietoutta. Yleisesti koettiin, että digitaaliseen vainoon liittyen tarvitaan jatkossa enemmän ilmiöön erikoistunutta osaamista. Jaetulta tiedolta toivottiin, että sen tulisi olla konkreettista, ymmärrettävää ja helposti saatavilla. Jotkut organisaatiot olivat kehittäneet digitaaliseen väkivaltaan toimintasuunnitelman sekä erillisen teknologian väärinkäyttöä käsittelevän lomakkeen tilanteen kartoittamiseksi ja uhrin auttamiseksi. Joillekin alueille oli myös perustettu poliisijoukko, jotka työskentelivät vainoamisen ja kyberrikollisuuden parissa. Tämän lisäksi oli kyberturvallisuusjärjestöjä. (Tanczer ym. 2021.)

5.3.2 Haasteet ja kehittämiskohteet

Dragiewicz ym. (2021) nostavat esiin, että digitaaliseen vainoon liittyvien käyttäytymismallien merkitys tulkittiin helposti väärin, jos ilmiön dynamiikkaa ei ymmärretty oikein. Digitaalista vainoa ja vainoamiskäyttäytymistä oli monimutkaista tunnistaa. Jatkossa tarvitaan lisää tutkimusta, toimenpiteitä, koulutusta, riskinarviointia ja interventioita, jotta voidaan tunnistaa ja vastata digitaaliseen väkivaltaan liittyvään hyväksikäyttöön sekä erilaisiin kontrollointitaktiikoihin. Kun tutkijat ja ammattilaiset pyrkivät ymmärtämään paremmin ilmiötä, voidaan laissa ja lainsäätäjien taholta edistää oikeudellisen suojan luomista uhreille verkossa. (Messing ym. 2020.) Digitaalinen vaino on lisännyt väkivaltatyön monimutkaisuutta, mikä vaikeutti uhrien ja heidän

lastensa auttamista pysyä turvassa. Tämä johtui digitaalisen vainon pysyvistä ulottuvuudesta sekä vaikeudesta valvoa tilannetta. Uhrien auttamiselle koettiin olevan ajoittain tahattomia negatiivisia seurauksia, sillä harhaanjohtavat turvallisuussuunnitelmat ajoivat asiakkaita uudelleen vainon uhreiksi. Turvallisuuden lisäämiseen liittyi vaaroja, sillä esimerkiksi eron myötä riski väkivallan uhasta kasvoi ja teknologian käyttö saattoi lisätä uhkaa. Vaikka tekijällä ei olisi eron jälkeen ollut suunnitelmana aloittaa vainoamista, teki teknologia siitä helppoa ja madalsi vainon aloittamisen kynnystä. Teknologia teki vainosta myös pitkäkestoista sen helppoutensa vuoksi. (Woodlock ym. 2019.)

Yhteinen vanhemmuus esti yhteisistä digitaalisista viestintäkanavista irtaantumisesta, ja tekijät käyttivät hyväkseen yhteistä lasta häirinnän ja pelottelun toteuttamisessa. Ammattilaiset usein suosittelivat uhria vaihtamaan puhelinnumeroa, muttei se aina ollut mahdollista, sillä yhteinen vanhemmuus edellytti yhteydenpitoa. Tekijät käyttivät yhteistä vanhemmuutta hyväkseen ja muuttivat jatkuvasti toimintaansa ja suunnitelmiaan suhteessa lasten huoltoon ja tapaamisiin sen vuoksi, että he pystyvät häiritsemään entistä kumppaniaan. (Woodlock ym. 2019.) Fioletin ym. (2021) mukaan yhteisiä lapsia käytettiin hyväksikäytön välineenä, sillä esimerkiksi lapsen PlayStationin avulla seurattiin uhrin television käyttöä tai lapsen puhelimen GPS:n kautta uhrin sijaintia. Tämä korosti tarpeellisuutta varoittaa uhreja lasten laitteiden suojaamisesta (mt.). Woodlock ym. (2019) tutkimuksessa nousi esiin, että jotkut viranomaiset ja ammattilaiset, kuten poliisi ja tuomioistuimet eivät olleet tunnistaneet digitaalisen vainon aiheuttamia merkittäviä vaikutuksia ja riskejä uhrin elämään. Erityisesti perhepalveluissa, joissa työskennellään eron jälkeisen sovittelun parissa, ei tunnistettu teknologian mahdollistamaa väärinkäyttöä. Väärinkäyttö tulkittiin ja nähtiin pienenä entiselle kumppanille tehtävänä ärsytyksenä, jota oli siedettävä, mutta yhteyttä turvallisuuhkaan ei tunnistettu. (Woodlock ym. 2019.) Fiolet ym. (2021) kuvasivatkin, että digitaalista vainoa ja siihen liittyvää kontrollin muotoa pidettiin ”tavallisena” käytäytymisenä.

Viranomaiset, joilla ei ollut riittävästi tietoa ilmiöstä, saattoivat painostaa uhria ”sammuttamaan” kaikki laitteet, muuttamaan laiteasetuksia, sulkemaan sosiaalisen median tilit tai esimerkiksi vaihtamaan pankkitilejä. Ne kuitenkin olivat usein vaikeita tai epäkäytännöllisiä ratkaisuja, eivätkä myöskään välttämättä parantaneet uhrin turvallisuutta. ”Sammuttaminen” saattoi jopa heikentää turvallisuutta, sillä jos uhri ei ollut tekijälleen saatavilla teknologian välityksellä, saattoi uhri altistua henkeä vaarantavalle väkivallalle (myös Dragiewicz ym. 2021). Yhteydenpidon kautta koettiin myös saatavan tietoa tekijän asenteesta ja henkisestä tilasta, yhteyden katkaisemisen koettiin lisäävän arvaamattomuuden tunnetta. Uhrit saattoivat tulla tuomituiksi epäoikeudenmukaisesti tilanteissa, joissa uhri ei halunnut muuttaa puhelinnumeroa tai puhelimen asetuksia, sosiaalista mediaa tai muita tilejä. Tämän seurauksena he

eivät tulleet autetuiksi ja joutuivat uudelleen digitaalisen vainon uhreiksi. (Woodlock ym. 2019.)

Erityisesti poliisi neuvoi uhreja olemaan kommunikoimatta tekijän kanssa eron jälkeen. Oikeus kuitenkin varoitti uhria, että yhteydenpidon lopettamisella saattaa olla kielteisiä vaikutuksia uhrin perheoikeudellisiin oikeuksiin. Poliisi saattoi todeta tilanteessa, että he eivät voi auttaa uhria, jos uhri ei aio auttaa itse itseään. Tämä osoitti, että perheoikeudelliset prosessit asettivat uhreille velvoitteita, jotka saattoivat heikentää heidän turvallisuuttaan ja ne olivat ristiriidassa poliisin neuvojen kanssa. Kyberturvallisuutta ja perheväkivaltaa koskevassa työssä olisikin tärkeää huomioida, että tekijät saattavat käyttää hyväkseen eron jälkeistä kontaktia lasten kanssa jatkaakseen kontrollointia. (Dragiewicz ym. 2021.)

Nykyisen riskinarvioinnin lähestymistapaa pidettiin vanhentuneena, sillä siihen liittyvät kysymykset eivät pitäneet sisällään tekniikan väärinkäyttöä (Tanczer ym. 2021). Myös suojelumääräysten koettiin olevan tehottomia digitaalisen vainon torjumisessa (Messing ym. 2020). Uhrin kokivat, että he eivät saaneet ohjausta siihen, kuinka heidän pitäisi tilanteessa toimia. Koettiin, että digitaalisesta vainosta pitäisi puhua enemmän ymmärrettävästi ja arkikielellä sekä harjoitella, kuinka toimia, jos on epäily uhriksi joutumisesta. Tekniikkaa pidettiin jatkuvasti kehittyvänä ja näin ollen turvallisuusohjeet vanhenivat nopeasti (myös Domingo-Cabarrubias ym. 2022). Uhrin kokivat altistuvansa jatkuvasti uusille tekniikan väärinkäytön muodoille (myös Domingo-Cabarrubias ym. 2022). Lakisäateisten palveluiden ja auttavien järjestöjen koettiin tulevan jäljessä teknologian kehitykseen ja sen käyttöön liittyvän tiedon osalta. Tilanteen selvittäminen ja uhrin auttaminen veivät paljon aikaa ja resursseja, olivat taloudellisesta näkökulmasta kalliita ja ammattilaiset kiireisiä. Turvalliseen älylaitteiden käyttöön liittyvän tiedon koettiin olevan puutteellista. Uhrin kokivat avun olevan myös pirstaleista ja se oli jakautunut eri toimijoiden kesken. Tärkeänä pidettiin, että olisi olemassa yksi asiaan erikoistunut organisaatio ja nettisivut, joista saisi apua tilanteeseen. (Tanczer ym. 2021.)

Teknologiaan perustuvien auttamismallien ja -sovellusten käyttöön liittyi myös riskejä. Kun uhri käytti verkkopalveluita ja -sovelluksia, se mahdollisti tekniikan väärinkäytön digitaalisen vainon tekijälle, sillä tekijät käyttivät yhä enemmän teknologiaa väkivallan keinona. Jatkossa tulisi huomioida, kuinka uhrin voisivat käyttää digitaalisia palveluita ilman, että niistä jäisi jälkiä verkkoon. Prosessien helppokäyttöisyys myös osaltaan mahdollisti uhriin kohdistuvat väärinkäytökset tekijän taholta. Koettiin, että digitaalisen vainon riskejä ei ollut otettu huomioon riittävällä tavalla, sillä suojatoimet digitaalisten palveluiden käytössä olivat riittämättömiä. Ammattilaisilla ei myöskään ollut palveluissa riittävästi ymmärrystä siitä, kuinka tekijät käyttivät digitaalista vainoa väkivallan keinona. Teknologiaan perustuvat auttamiskeinot eivät olleet myöskään aina helppokäyttöisiä traumatisoituneille uhreille, ja tulisi

huomioida, että traumatisoitunut uhri tarvitsee apua ja tukea tilanteeseensa kasvotusten ammattilaiselta. Esimerkiksi uhrin kehonkielen tarkkailu ei onnistunut täysin etäyhteyden välityksellä, mikä esti uhrin kokonaistilanteen arvioinnin. Koettiin, että teknologia-avusteisia palveluita ei ole tutkittu ja kehitetty kunnolla vastaamaan uhrin tarpeisiin. COVID-19 epidemian aikana uhrit eivät olleet voineet käyttää verkkoresursseihin perustuvia palveluita, koska väkivallan tekijät olivat olleet heidän kanssaan yhteisessä kodissa. Teknologiaan perustuvia palveluita pidettiin myös eriarvoistavina, sillä kaikilla uhreilla ei ollut samanlaisia mahdollisuuksia käyttää verkkopalveluita. Esimerkiksi väliaikaisissa hätäasunnoissa asuvilla uhreilla ei ollut aina mahdollisuutta käyttää tietokonetta. (Domingo-Cabarrubias ym. 2022.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tulkita ymmärrystä digitaalisesta vainosta ilmiönä parisuhdekontekstissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin parisuhteen aikaisen ja eron jälkeisen vainon kohteeksi joutuneiden uhrien kokemuksia, sekä uhrin tukemiseen liittyviä vaihtoehtoja, haasteita sekä kehittämistarpeita. Tutkimuksessa perehdyttiin myös sekä teoria- että tutkimus-osuuksissa erilaisiin digitaalisen vainon väyliin. Tutkielman kysymyksiä ja tuloksia lähestyttiin hermeneuttisesta viitekehyksestä käsin, sillä hermeneuttinen tutkimus tutkii ilmiöitä tehden niistä tulkintoja, jotta tutkimuskohteesta voidaan muodostaa syvälinen inhimillinen ymmärrys. Tutkimus eroaa aiemmista tutkimuksista siltä osin, että Suomessa on pääasiassa tutkittu parisuhteen aikaista ja eron jälkeistä vainoa yleisesti, ja sen vaikutuksia uhrin elämään. Digitaaliseen vainoon liittyvä tutkimus on ollut vielä hyvin vähäistä. Suomessa digitaalista vainoa käsittelevät aiemmat pro gradu -tutkielmat ovat keskittyneet tutkimaan sosiaalisen median käyttöä vainon välineenä, vainoa sukupuolistuneena väkivaltana sekä digitaalisen vainon suhdetta uhrien turvallisuuden kokemuksiin.

Tutkielmani teoriaosuudessa nousi esiin, että digitaalinen vaino on ilmenevyydeltään yleistä ja sukupuolistunutta. Tämän lisäksi ilmiö on vaikeasti tunnistettavissa ja vainolla on merkittävät haitalliset vaikutukset muun muassa uhrin elämään ja turvallisuudentunteeseen. Rikosoikeudellisissa prosesseissa nähtiin myös tarvetta kehittämiselle. Teoriaohjaavassa sisällönanalyyysissä korostetaan, että tutkimuksessa esiin nostettu teoriaosuus tuodaan ohjaamaan tutkimuksen lopputulosta. Tämä tutkimus osoittaa, että kuka tahansa voi joutua digitaalisen vainon uhriksi. Digitalisaation myötä elektroniikka ja verkkopalvelut ovat osa jokaisen arkea jo usein pelkän työn puolesta. Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että erityisesti haja-asutusalueella ja syrjässä asuvat sekä muulla tavoin elektroniikkaa paljon arjessaan käyttävät naiset ovat korkeammassa riskissä joutua digitaalisen vainon uhreiksi. Uhrin elämänlaatu heikkenee monella eri elämän osa-alueella vainon seurauksena. Uhrin

tukeminen tilanteessa vaatii viranomaisten kanssa tehtyä yhteistä turvasuunnittelua ja uhrin oikeuksien turvaamista. Tällä hetkellä rikosoikeudelliset toimet näyttävät riittämättöminä turvaamaan digitaalisen vainon uhria. Digitaalisen vainon eri muodot tulee tunnistaa, jotta vainotekoja on mahdollista ennaltaehkäistä.

Tulokset eivät itsessään olleet yllättäviä, sillä väkivallan kohteeksi joutumisen on osoitettu olevan uhrille monilta osin haitallista ja traumatisoivaa. Sen sijaan yllättävää oli se, kuinka epäjohdonmukaisesti viranomaiset toimivat vainon uhrin auttamisessa ja saattoivat jopa vääränlaiseen tuen myötä lisätä riskiä vainotekojen eskaloitumiselle. Tämän lisäksi yllättävää oli se, kuinka heikosti digitaalisen vainon uhreja kyettiin auttamaan.

Tutkimuksen tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että digitaalinen vaino on tyypillisesti jatkoa parisuhdeväkivallalle ja sillä on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia uhrin elämään. Digitaalisen vainon välineiksi joutuivat myös usein uhrin läheiset, ja yhteiset lapset lisäsivät vainon toteuttamisen keinoja. Digitaalinen vaino aiheutti uhrille erilaisia psyykkisiä oireita, kuten pelkoa ja ahdistuneisuutta. Tämän lisäksi vaino kavensi uhrin elämää monella eri osa-alueella sekä lisäsi eristäytyneisyyttä sosiaalisista suhteista. Digitaalisen vainon taustalla vaikutti kontrolloiva suhde uhria kohtaan ja vainon myötä tekijä pystyi kontrolloimaan uhria vielä eron jälkeenkin. Vainoamisesta tuli kriminalisoitua Suomessa vuonna 2014, minkä myötä uhrin on ollut mahdollisuus toistuvien vainotekojen seurauksena tehdä rikosilmoitus sekä hakea lähestymiskieltoa tekijälle. Olennaisena rikosprosessissa näyttäytyi, että uhrin tuli osoittaa näyttöä toistuvista vainoteoista sekä uhrin tuli kattavasti pystyä osoittamaan kertomuksellaan tekojen haitallisuus hänen elämäänsä. Digitaalisen vainon kohdalla tärkeää oli säästää esimerkiksi puhelimiin ja laitteisiin lähetetyt uhkaavat ja tunkeilevat viestit todistusaineistona.

Teknologia toimi välineenä turvallisuustyön toteuttamisessa, mutta samalla teknologiaan liittyi digitaalisen vainon riskejä. Uhrin joutuivat jatkuvasti arvioimaan omaa ja vainoajan käytöstä. Uhrin toivoivat saavansa tehostetumpaa tukea ammattilaisilta ja arvioitiin, että se vaati ammattilaisilta erityisosaamista vainoilmiön tuntemisessa. Digitaalista vainoa oli vaikeaa tunnistaa puutteellisten tietojen vuoksi. Vainotekoja oli vaikeaa valvoa digitaalisen vainon monimuotoisen ja pysyvän dynamiikan vuoksi. Teknologian käytön helppous madalsi kynnystä digitaalisiin vainotekoihin. Yhteiset lapset vaikeuttivat viestintäkanavista irtautumista ja vainoteot selittyivät palveluissa harmittomana ja pienenä kiusantekona. Osa viranomaisista painosti uhreja "sammuttamaan" laitteensa, mikä tyypillisimmin lisäsi uhrin ahdistuneisuutta sekä heikensi tekijän käytöksen arviointia. Viranomaisten ohjeet saattoivat olla tämän lisäksi ristiriidassa keskenään.

Väkivaltatyössä jokainen tapaus ja tilanne vaatii tilanteen yksityiskohtaista kartoittamista sekä yksilöllistä uhan arviointia. Näin on myös vainon vakavuuden

arvioinnin kohdalla. Nikupeteri ja Laitinen (2017, 158) nostavat esiin, että turvasuunnitelmaa tulee päivittää ja pitää yllä aktiivisesti, sillä uhka voi muuttua muotoaan tai sen määrä voi muuttua eri vaiheissa. On pyrittävä kokonaisvaltaiseen riskinarviointiin niin vainon uhrin kuin läheisten ja mahdollisten lasten osalta. Tärkeää on varmistaa, että tarjottu tuki on oikeanlaista tuen tarpeeseen nähden sekä sellaista, johon uhri voi sitoutua. Keskeistä turvasuunnitelman tekemisessä on huomioida, että väkivallan riski voi kasvaa aluksi, kun vainottu tekee rajanvetoja itsensä ja läheistensä suojelemiseksi. Tällöin vainon uhrin turvatasoa tulee parantaa esimerkiksi kannustamalla uhria hakeutumaan turvakotiin. (Nikupeteri & Laitinen 2017, 158–159.)

Digitaaliselta vainolta suojautumista voidaan edistää tietoturva-asioiden puheeksi ottamisella. Tärkeää olisi myös sopia yksityisyyteen liittyvistä rajoista sekä viestintään liittyvistä pelisäännöistä erotilanteessa. Turvallisuuteen liittyvissä toimenpiteissä tulisi huomioida myös perheen lapset sekä läheiset. Suurimman uhkan voidaan nähdä seuraavan omasta käyttäytymisestä verkossa, jos tietoturvaa ei ole suojeltu riittävästi. Salosanojen tulisi olla vahvoja, niitä tulisi päivittää tasaisin väliajoin, ohjelmapäivitykset tehdä ja jakaa tietoa sosiaalisessa mediassa varovaisesti. Moniammatillinen yhteistyö eri viranomaisten kesken auttaa suojaamaan uhria, sillä tällöin eri näkökulmista on mahdollista saada tietoa. (Nikupeteri & Laitinen 2017, 162–163, 165.)

7 POHDINTA

Hermeneuttisessa tutkimuksessa ilmiötä pyritään selittämään ja ymmärtämään. Tulokset ja johtopäätökset ovat aina tutkijan omasta tulkinnasta riippuvaisia, joten tutkimusprosessi ja -tulokset kaikkienensa olisivat voineet poiketa merkittävällä tavalla toisen tutkijan tekemänä. Ilmiöiden tutkiminen perustuu uuden tiedon rakentamiseen nojaten vanhaan tietoon, ja uuden oppimiseen vaikuttaa aina tutkijan ennakkokäsitykset tutkittavasta aiheesta. Hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena on, että tutkija alkaa näkemään tutkittavaa ilmiötä uudella tavalla, kun tutkija asettuu kuulijan rooliin aineistoa tutkiessaan. Hermeneutiikka osoittautui toimivaksi tutkimusotteeksi tutkielmassani, sillä sen myötä pääsin syventämään ymmärrystäni vainoilmiöstä. Koen, että hermeneuttinen ote sitoi tutkimukseni eri vaiheet yhteen johdonmukaisesti.

Tutkimusprosessi eteni hermeneuttisen kehän mukaisesti; Minulla oli esiymmärrys vainoilmiöstä, mikä johti kokonaisuuden tarkastelusta yksityiskohtien tarkasteluun. Näiden myötä ymmärrykseni tutkittavasta ilmiöstä syveni ja aloin jälleen täydentämään uutta tietoa aiempaan esiymmärrykseen. Minulle vaino väkivallan muotona oli entuudestaan tuttu kandidaatin tutkielmani myötä, mutta digitaalisen vainon tutkiminen toi uudenlaisia sävyjä ja näkökulmia vainoilmiöön. Ennakkokäsityksiä kandidaatin tutkielman lisäksi muodostui myös sen aikana, kun perehdyin maisterintutkielmani kirjallisuuskatsauksen aineistoihin ja aloitin analysoimaan aineistoja. Käsitökseni vainon toteuttamisen helppoudesta vahvistui ja ymmärsin, että digitaalinen vaino ei vaadi tekijältä erityistä tietoteknistä osaamista. Opin ymmärtämään, kuinka yhteisiä lapsia voidaan käyttää digitaalisen vainon välineenä. Maisterintutkielmani vahvasti käsitystäni siitä, että uhrin eivät saa riittävää tukea viranomaisilta tilanteessa. Tutkielman teoreettinen viitekehys sekä aineisto muodostivat dialogin, ja pyrin tutkimusta tehdessäni asettumaan hermeneuttiselle tutkimukselle tyypilliseen kuuntelijan rooliin uuden tiedon muodostamiseksi.

Sekä lähdekirjallisuudessa että tutkimusaineistossa nousi esiin, että parisuhdeväkivalta ja vaino näyttävät sukupuolistuneina ilmiöinä. Jäin pohtimaan sitä, millä tavoin tähän vaikuttaa erilaisten tutkimusten toteutustavat ja se, ovatko tutkimukset esimerkiksi tavoittaneet osallistujat tasapuolisesti molempien sukupuolien edustajien osalta. Ajattelen, että miehillä voi myös olla suurempi kynnys tuoda esiin uhriksi joutumisen kokemuksiaan häpeän stigman vuoksi. Työkokemukseni väkivaltatyössä osoitti, että yhtä lailla myös miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi naispuolisten puolisoitensa taholta. Koen ilmiön sensitiivisen luonteen vuoksi erityisen tärkeänä, että ilmiötä ei lähdetäisi luokittelemaan sukupuolisidonnaisesti. Avun hakeminen vaatii uhrin näkökulmasta rohkeutta, mitä voitaisiin vahvistaa nostamalla aiempaa enemmän esiin miesten kokemuksia uhriksi joutumisesta.

Tutkittuani digitaalista vainoa yleisesti ilmiönä, näen ilmiön tutkimuksen lisäksi tärkeänä jatkossa selvittää tarkemmin, millaiset toimintamahdollisuudet uhrilla on selviytyä tilanteesta ja kuinka eri viranomaiset pystyisivät väkivaltatyön avulla tunnistamaan vainon piirteitä sekä ehkäisemään tilanteen pahenemisen. Jatkotutkimusaiheina tärkeää olisi myös tutkia, millä tavoin sosiaalityöntekijöiden väkivaltatyön osaamista voitaisiin lisätä, sekä kuinka heidän valmiuksiaan tunnistaa vainoa sekä tukea vainon uhria voitaisiin vahvistaa. Tärkeää olisi myös tutkia ilmiötä vainoajan näkökulmasta, jotta hänen tarpeensa ja tavoitteensa tulisivat tunnistetuiksi, ja hänelle olisi mahdollista tarjota oikeanlaista apua. Mielenkiintoista olisi myös tutkia sitä, kuinka perheoikeudellisissa palveluissa yhteistä vanhemmuutta voitaisiin tukea turvallisesti tilanteissa, joissa lapsen vanhempien välillä on esiintynyt vainoa tai muita väkivallan muotoja.

On mahdollista, että erilaisella tiedonhankinnalla ja kysymyksen asettelulla tutkimus olisi tuottanut erilaisia tuloksia. Esimerkiksi haastatteleamalla digitaalisen vainon uhreja tai väkivaltatyön ammattilaisia olisi voitu tarkemmin selvittää erilaisia toimivaksi koettuja tuen muotoja. Koen integroidun kirjallisuuskatsauksen olleen onnistunut valinta valitun ilmiön tutkimiseen maisterintutkielmatasolla. Toisaalta lisäarvoa tutkimukseen olisi voinut tuoda esimerkiksi digitaalisen vainon uhrien haastattelut, sillä heidän yksityiskohtaiset kertomuksensa ja kuvauksensa tilanteista olisivat antaneet todellista kokemuksellista kuvausta ilmiöstä.

Finkin malli toimi kiitettävästi määrittelemään katsauksen tutkimusprosessin vaiheita. Kansainvälisiä tieteellisiä artikkeleita digitaaliseen vainoon liittyen oli tätä tutkimusta varten riittävästi tarjolla ja tutkimusaineistot olivat tuoreita. Kaikki valitut artikkelit olivat julkaistu vuosien 2019-2022 aikana, mikä tekee tutkimustuloksista ajankohtaisia ja tämän myötä nostaa tutkimukseni arvoa kuvaamaan ilmiön esiintyvyyttä ja dynamiikkaa tässä hetkessä. Aineiston analyysissä tavoitteena oli nostaa esiin valituista aineistoista yksityiskohtaisesti näkökulmia, jotka vastasivat asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Työläintä oli käydä läpi ja tiivistää aineistojen sisällöt, ja

muistiinpanoja niistä kertyikin monta kymmentä sivua. Haastavinta oli etsiä aineistoista tutkimuskysymyksiin sopivat sisällöt. Valittu aineisto tuotti hyvin vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiini ja omat asettamani hypoteesit digitaalisen vainon monimuotoisuudesta ja vahingoittavuudesta vahvistuivat.

Tutkimuksessa yhdistyi systemaattisesti toteutetut kirjallisuushaut integroidun kirjallisuuskatsauksen myötä sekä hermeneuttinen tutkimusote, mikä tutkimusotteena korostaa tulkinnallisuutta. Tämän yhdistelmän myötä mahdollistui joustavasti erilaisten näkökulmien tutkiminen väkivaltatyön paikasta, uhrin asemasta ja tarpeista yhteiskunnallisella tasolla. On todettava, että ilmiön tulkinta kietoutui aiempaan ymmärrykseeni ja tietooni ilmiöstä, mutta digitaalisen vainon ajankohtaisuudella oli vahva yhteys tähän aikakauteen ja ympäristöön. Koen vaikeaksi määritellä minkälaisia näkökulmia digitaaliseen vainoon ja mahdollisesti muihin vainon muotoihin tulevaisuudessa liittyy, sillä vuosien myötä väkivallan toteutustavat ovat muuttuneet, ja fyysisen väkivallan rinnalle on jatkuvasti noussut uusia monimuotoisia kontrollin muotoja.

Vainosta ilmönä käydään yleisellä tasolla yhteiskunnallista keskustelua sosiaalityön kentällä sekä mediassa, mutta syvälinen ja tieteellinen tarkastelu ilmiöstä ei nouse esiin. Tämän lisäksi digitaalisesta vainosta ei juurikaan käydä keskustelua, vaikka se on yhä yleisempi vainon muoto. Tutkielmani tuo uutta tietoa suomalaiseen sosiaalityöhön, sillä digitaalista vainoa ei ole tutkittu kansallisella tasolla. Sosiaalityön ammattilaiset kokevat, ettei heillä ole riittävää osaamista selvittää mistä todellisuudessa on kyse, kun asiakas kertoo häneen kohdistuvan vainoa. Vainon aiheuttama ahdistus ja pelkotilat voivat selittyä virheellisesti ulospäin mielenterveysongelmilla, joiden todentaminen on vainon uhriksi joutumista yksinkertaisempaa. Vainoaja voi tomissaan olla niin salakavala ja taitava, ettei hän jätä todistusaineistoa jälkeensä. Tekijä voi myös vasta-argumenttina esittää, että uhriksi tekeydytään, sillä häntä yritetään esimerkiksi vieraannuttaa yhteisestä lapsesta.

Nikupeteri ja Laitinen (2017, 33) nostavat esiin, että sosiaalityössä on jatkuvasti ja kokonaisvaltaisesti perehdyttävä asiakastapausten kokonaisuuksiin, jotta asiakastyössä on mahdollista tunnistaa vainon erityispiirteitä, ennaltaehkäistä vainoa sekä estää tilanteen eskaloituminen. Nikupeteri (2016, 6) kirjoittaa vainotiedosta, jolla tarkoitetaan ammattilaisilla jo ennestään olevan väkivaltatyöosaamisen täydentävää tietoa, jonka avulla vaino on mahdollista tunnistaa ja sen myötä puuttua siihen. Vainotieto on osa moniulotteista tulkitsemisprosessia, jonka keskiöön kuuluu hahmottaa auttamisprosessien metodinen hallinta, ilmiötieto sekä vainoon liittyvän yhteiskunnallisen, moraalisen ja kulttuurisen ulottuvuus (mt., 6).

Pidän tutkielmaani tärkeänä osana sosiaalityön tutkimusta, sillä sosiaalityössä on pystyttävä vastaamaan jatkuvasti muuttuviin ja monimuotoistuviin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, jotta asiakkaita on mahdollista auttaa ja tukea. Vainotiedon ja

digitaalisen vainon muotojen ei pitäisi olla vain spesifiä osaamista vaativaa asiantuntijatyötä, vaan ymmärrys vainoilmiöstä tulisi olla kaikilla viranomaisilla, jotka työskentelevät väkivallan uhrien kanssa. Väkivaltatyö on olennainen osa muun muassa sosiaalityötä, sosiaalityöntekijät työskentelevät väkivallan tekijöiden ja uhrien kanssa yksityisellä ja julkisella sektorilla sekä järjestötyössä. Tehdessäni väkivaltatyötä turvakodissa ymmärsin, että työn keskeisinä tehtävinä on muutokseen pyrkivän työn lisäksi tehdä yhteistä väkivallan uhkan arviointia sekä rakentaa turvallisuussuunnitelmaa yhdessä uhrin kanssa.

Erilaiset yhteiskunnalliset kriisit, kuten koronapandemia ja sodat ovat lisänneet yksittäisten ihmisten sekä yhteisöjen huono-osaisuuden kasautumista sekä kansallisella että globaalilla tasolla. Huono-osaisuuteen kuuluu muun muassa ihmisten pahoivointi, eriarvoistuminen ja köyhyys. Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa 04.01.2023 tutkijatohtori Karoliina Suonpää ja väitöskirjatutkija Maiju Tanskanen pohjivat huono-osaisuuden yhteyttä vakavaan parisuhdeväkivaltaan muun muassa seuraavasti: *"Henkirikoksia lukuun ottamatta suurin osa parisuhdeväkivallasta on piilorikollisuutta, joka ei tule viranomaisten tietoon."* *"Parisuhdeväkivallan riskitekijät ovat osin samantlaisia kuin muunkin väkivallan. Erityisesti vakava parisuhdeväkivalta on selvässä yhteydessä uhrin ja tekijän heikkoon sosiaaliseen asemaan: matalasti koulutetuilla, työttömällä, pienituloisilla ja runsaasti päihteitä käyttävillä on suurempi riski päätyä parisuhdeväkivallan uhriksi tai tekijäksi."* Nämä näkökulmat auttavat ymmärtämään väkivaltatyön ja väkivallan ilmiön sekä dynamiikan ymmärryksen tärkeyttä uhrien auttamisessa. Sosiaalityön tehtävänä on pyrkiä vähentämään huono-osaisuutta sekä vahvistamaan asiakkaiden osallisuuden kokemuksia. Sosiaalityöntekijät työskentelevät kaikkein heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien vahvistamiseksi, ja he pyrkivät työssään edistämään sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista. Sosiaalityöntekijöiden on tunnettava yhteiskunnalliset ajankohtaiset ilmiöt, jotta työssä kyetään hahmottamaan rakenteiden moniulotteisuus ja ymmärretään niiden merkitys ihmisten hyvinvoinnille.

Sosiaalityössä on vaade rakenteelliselle sosiaalityölle, jonka avulla pyritään puuttumaan ja vaikuttamaan niihin epäkohtiin, jotka aiheuttavat ihmisille ongelmia yhteiskunnassa. Rakenteellisen sosiaalityön tarkoituksena on edistää yksilöiden sosiaalisten oikeuksien ja osallisuuden toteutumista, sekä kerätä tietoa toteutumisen tilasta tällä hetkellä. Näen rakenteellisella sosiaalityöllä vahvan yhteyden väkivaltatyön kehittämiseen, mikä pitää sisällään myös vainoilmiön tuntemisen. Rakenteellisen sosiaalityön ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen avulla on mahdollista edistää ihmisten hyvinvointia kehittämällä väkivaltatyön palveluita, jotta ne voivat vastata oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti asiakkaiden tarpeisiin. Sosiaalityölle tyypillistä on, että se rakentuu monitasoisesti yksilötasolta vallitsevista toimintatavoista kohti suurempia yhteiskuntapoliittisia ja globaaleja ideologioita. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan

esittää, että myös vainon ennaltaehkäiseminen ja uhrin auttaminen vaatii tiedon tuottamista yksilötasolta yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

LÄHTEET

- Aaltio, Iris & Puusa, Anu (2020) Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.), Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus. 169–180.
- Alanen, Pentti (2014) Hermeneuttinen kehä ja kokeellinen tutkimus. Tallinna: AS Pakett.
- Aveyard, Helen (2019) *Doing a Literature Review in Health and Social Care. A practical guide. Fourth edition.* Open University Press. London.
- Brandt, Jonna (2017) Digitaalinen vaino eron jälkeisenä vainon muotona – Merkityksiä arjessa ja turvallisuuden kokemuksissa. Teoksessa Kivistö, Mari & Pääkkönen, Kirsi (toim.), *Sosiaalityö digitalisaatiossa.* Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 58. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. 113–124.
https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63035/Sosiaalityo_digitalisaatiossa_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 30.09.2022.
- Domingo-Cabarrubias, Leavides & Woodlock, Delanie & Alexander, Christopher & Sato, Mai & Grant, Genevieve & Weinberg, Jacqueline (2022) The Role of Technology in Improving Access to Justice for Victims of Family Violence: Challenges and Opportunities. *Law, Technology and Humans.* Advance online publication. <https://doi.org/10.5204/lthj.2469>. Luettu 12.11.2022.
- Dragiewicz, Molly & Harris, Bridget & Woodlock, Delanie & Salter, Michael (2021) Digital Media and Domestic Violence in Australia: Essential Contexts. *Journal of Gender-Based Violence.* Vol 5, No 3. 377–393.
<https://doi.org/10.1332/239868021X16153782923978>. Luettu 17.10.2022.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1999) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino.
- Fiolet, Renee & Brown, Cynthia & Wellington, Molly & Bentley, Karen & Hegarty, Kelsey (2021) Exploring the Impact of Technology-Facilitated Abuse and Its Relationship with Domestic Violence: A Qualitative Study on Experts' Perceptions. *Global Qualitative Nursing Research Volume 8: 1-8.* Sage. Australia. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/23333936211028176>. Luettu 23.10.2022.
- Gadamer, Hans-Georg (2004) *Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa.* Tampere: Vastapaino.
- Gendera, Sandra & Valentine, Kylie & Breckenridge, Jan (2021) The Significance of Technology as Both a Resource in Enhancing Safety, and a Means of Perpetrating Violence: The Implications for Policy and Practice. *Journal of Gender-Based Violence.* Vol 5, no 3. 413–429.
<https://doi.org/10.1332/239868021X16255656776492>. Luettu 17.10.2022.
- Hakkarainen, Louna (2019) Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. Opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle. Helsinki: Naisten Linja Suomessa ry. <https://www.naistenlinja.fi/digitaalinen-vakivalta-opas/>. Luettu 17.09.2022.

- Havard, Tirion Elizabeth & Lefevre, Michelle (2020) Beyond the Power and Control Wheel: How Abusive Men Manipulate Mobile Phone Technologies to Facilitate Coercive Control. *Journal of Gender-Based Violence*. Vol 4, No 2. 223–239. Centre for Gender and Violence Research University of Bristol. <https://doi.org/10.1332/239868020X15850131608789>. Luettu 12.11.2022.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2001) Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Husso, Marita (2003) Parisuhdeväkivalta – Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Järvinen, Petteri (2022) Digiajan tietosuoja – Turvaa henkilötietosi, torju identiteettivarkaudet, suojaudu urkinnalta. Helsinki: Tammi.
- Kainulainen, Heini (2004) Raiskattu? Tutkimus raiskausten käsittelemisestä rikosprosessissa. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Kainulainen, Heini & Niemi Johanna (2017) Parisuhdeväkivallan tunnistaminen rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Teoksessa Niemi, Johanna & Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.), Sukupuolistunut väkivalta – Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino. 113–127.
- Kakkori, Leena (2009) Hermeneutiikka ja fenomenologia: Hermeneuttis-fenomenologisen tutkimusotteen sisäisestä problematiikasta. *Aikuiskasvatus* 2009 (4). 273–280.
- Kumpuniemi, Minna & Valtonen, Ulla & Säävälä, Hannu (2017) Vainoajan kanssa työskentely. Teoksessa Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta (toim.), Varjosta Valoon: eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Helsinki: Lönnberg Print & Promo. 212–234. https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/varjosta_valoon. Luettu 30.9.2022.
- Laine, Timo (2018) Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Malmivaara, Antti (2002) Systemoitu kirjallisuuskatsaus – työkalu tutkimusnäytön tavoittamiseen. *Aikakauskirja Duodecim*. 118 (9). 877–879. <https://www.duodecimlehti.fi/duo92921>. Luettu 15.10.2022.
- Marttunen, Matti & Matikkala, Jussi & työryhmä (2012) Sananvapauserikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Messing, Jill & Bagwell-Gray & Meredith, Brown & Megan Lindsay & Kappas, Andrea & Drufee, Alesha (2020) Intersections of Stalking and Technology-Based Abuse: Emerging Definitions, Conceptualization, and Measurement. *J Fam Viol* 35. 693–704. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00114-7>. Luettu 13.11.2022.
- Metsämuuronen, Jari (2008) Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja (2013) Vaino naisiin kohdistuvana eron jälkeisenä väkivaltana. *Naistutkimus – Kvinnoforskning* 26 (2). 29–43.

- Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja (2017) Vaino väkivaltana ja yhteiskunnallisammattillisena kysymyksenä. Teoksessa Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta (toim.), *Varjosta valoon – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen*. Helsinki: Lönnberg Print & Promo. 19–41.
https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/varjosta_valoon. Luettu 19.09.2022.
- Nikupeteri, Anna (2016) *Vainottuna – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen*. Akateeminen väitöskirja, Lapin yliopisto. Turenki: Hansaprint Oy.
https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62627/Nikupeteri_Anna_ActaE_204_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 19.09.2022.
- Nikupeteri, Anna (2017) Professionals' Critical Positionings of Women as Help-Seekers: Finnish Women's Narratives of Help-Seeking During Post-Separation Stalking. *Qualitative Social Work* 16(6). Professionals' Critical Positionings of Women as Help-Seekers: Finnish Women's Narratives of Help-Seeking During Post-Separation Stalking. 793–809. Englanti (Yhdysvallat).
- Nikupeteri, Anna & Katz, Emma & Laitinen, Merja (2021) Coercive control and Technology-Facilitated Parental Stalking in Children's and Young People's Lives. *Journal of Gender-Based Violence*. Vol 5, no 3. 395–412.
<https://doi.org/10.1332/239868021X16285243258834>. Luettu 23.10.2022.
- Piispa, Minna (2011) Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa Hannus, Riitta & Mehtola, Sirkku & Natunen, Luru & Ojuri, Auli (toim.), *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. 15–36.
- Piispa, Minna & Heiskanen, Markku (2017) Sukupuoli ja väkivalta tilastoissa. Teoksessa Niemi, Johanna & Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta – Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino. 57–70.
- Puusa, Anu (2020) Näkökulmia laadullisen aineiston analyysiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus. 141–152.
- Puusa, Anu & Julkunen, Saara (2020) Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus. 181–193.
- Rikoslaki 19.12.1889/39.
- Rogers, Michaela M. & Fisher, Colleen & Ali, Parveen & Allmark, Peter & Fontes, Lisa (2022) Technology-Facilitated Abuse in Intimate Relationships: A Scoping Review. *Trauma, Violence & Abuse*. Vol. 0(0). 1–17.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/15248380221090218>. Luettu 23.10.2022.
- Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppisiin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62, julkisjohtaminen 4.
https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Luettu 15.10.2022.

- Sulosaari, Virpi & Kajander-Unkuri, Satu (2016) Integroitu kirjallisuuskatsaus. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna & Suhonen Riitta (toim.), Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A: 73/2016. 107–117.
- Suonpää, Karoliina & Tanskanen, Maiju (2023) Huono-osaisuus yhteydessä vakavaan parisuhdeväkivaltaan. Helsingin Sanomien mielipidekirjoitus. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009294389.html>. Luettu 12.01.2023.
- Tanczer, Leonie Maria & Parkin, Simon & López-Neira, Isabel (2021) 'I Feel Like We're Really Behind the Game': Perspectives of the United Kingdom's Intimate Partner Violence Support Sector on the Rise of Technology-Facilitated Abuse. *Journal of Gender-Based Violence*. 5(3). 431–450. <https://doi.org/10.1332/239868021X16290304343529>. Luettu 2.11.2022.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valtioneuvoston asetus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta (53/2015).
- Varto, Juha (1992) Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- WHO:n raportti (2005) Krug, Etienne & Dahlberg, Linda & Mercy, James & Zwi, Anthony & Lozano, Rafael (toim.), Väkivalta ja terveys maailmassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. http://tdr.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/full_fi.pdf. Luettu 17.09.2022.
- Woodlock, Delanie & McKenzie, Mandy & Western, Deborah & Harris, Bridget (2019) Technology as a Weapon in Domestic Violence: Responding to Digital Coercive Control. *Australian Social Work* 2020. Vol 73, No 3. 368–380. <https://ipvtechbib.randhome.io/pdf/woodlock2020.pdf>. Luettu 12.10.2022.

LIITTEET

LIITE 1. HAKUTULOKSET

Tietokanta	Hakusanat	Päivämäärä	Hakurajaukset	Viitteiden määrä	Otsikko ja tiivistelmä peruste	Lopulliset viitteet
ProQuest	Technology-facilitated abuse OR coercive control	19.10.2022	Vuosi 2017–2022, tieteellinen artikkeli, vertaisarvioitu, suomen- ja englanninkielinen, koko teksti saatavilla ilmaiseksi verkosta, hakusanat tiivistelmässä	246	8	5
ProQuest	Technology-facilitated abuse AND coercive control	12.11.2022	Vuosi 2017–2022, tieteellinen artikkeli, vertaisarvioitu, suomen- ja englanninkielinen, koko teksti saatavilla ilmaiseksi verkosta	39	11	2
Melinda	Digitaalinen väkivalta	22.10.2022	Vuosi 2017–2022	11	4	0
JYKDOK	Digitaalinen väkivalta	22.10.2022	Vuosi 2017–2022	15	1	0
Google Scholar	Digitaalinen väkivalta	22.10.2022	Vuosi 2017–2022, arvosteluartikkelit	24	0	0
Google Scholar	Technology-facilitated abuse	22.10.2022	Vuosi 2017–2022, arvosteluartikkelit, koko teksti saatavilla ilmaiseksi verkosta	225	12	2
Manuaalinen haku		22.10.- 12.11.2022	Vuosi 2017–2022, vertaisarvioitu, koko teksti saatavilla verkosta	4	2	1
				Lopullisten viitteiden määrä on 10, sillä eri hakukerroilla ja tietokannoista löytyi samoja teoksia.		

LIITE 2. TUTKIMUSAINEISTO

Aineiston nimi, tekijät ja julkaisuvuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Keskeiset tulokset
<p>Technology as a Weapon in Domestic Violence: Responding to Digital Coercive Control (2019)</p> <p>Delanie Woodlock, Mandy McKenzie, Deborah Western and Bridget Harris</p> <p>Australia</p>	<p>Artikkeli tutkii sitä, kuinka väkivallan tekijät käyttävät hyväksi teknologiaa vainon välineenä puolisoaan/ex-puolisoonsa kohtaan.</p> <p>Kyselyyn osallistui 546 ammatinharjoittajaa, jotka työskentelevät digitaalisen vainon uhrien parissa.</p>	<p>Teknologiaa käytetään laajasti ja sillä on merkittäviä vaikutuksia uhrin turvallisuuteen. Vainon läsnäolo koettiin olevan kaikkialla, se aiheutti eristäytymistä ja syrjäytymistä ja oli erittäin haavoittavaa uhreille, jotka olivat taustansa tai tilanteensa vuoksi riippuvaisia teknologian käytöstä.</p>
<p>Exploring the Impact of Technology-Facilitated Abuse and Its Relationship with Domestic Violence: A Qualitative Study on Experts' Perceptions (2021)</p> <p>Renee Fiolet, Cynthia Brown, Molly Wellington, Karen Bentley and Kelsey Hegarty</p> <p>Australia</p>	<p>Tutkimuksessa on haastateltu ammattilaisia, jotka kohtaavat työssään teknologian edistämää hyväksikäyttöä ihmissuhteissa.</p> <p>Haastatteluun osallistui 15 ammattilaista, joilla oli kokemusta perheväkivaltajärjestöissä toimimisesta.</p>	<p>Digitaalinen vaino on kontrollin jatkumista eron jälkeen, se vahvistaa uhrin pelkotiloja ja on tehokas hallitsemisen työkalu.</p>
<p>The Significance of Technology as Both a Resource in Enhancing Safety, And a Means of Perpetrating Violence: The Implications for Policy and Practice (2021)</p> <p>Sandra Gendera, Kylie Valentine and Jan Breckenridge</p> <p>Australia</p>	<p>Artikkelissa kuvataan teknologian merkitystä sekä turvallisuutta lisäävänä voimavarana, että väkivallan toteuttamiskeinona.</p> <p>Sekä uhreja että palveluntarjoajia haastateltiin heidän kokemuksistaan teknologia-avusteisista turvallisuusratkaisuista.</p>	<p>Teknologian käyttöön liittyy kaksijakoisuus: se tukee ja lisää väkivallan uhrien turvallisuutta, mutta myös antaa välineitä uhrien häiritsemiseen, tarkkailemiseen ja vainoamiseen.</p>
<p>Coercive Control and Technology-Facilitated Parental Stalking in Children's and Young People's Lives (2021)</p> <p>Anna Nikupeteri, Emma Katz and Merja Laitinen</p>	<p>Tutkimuksessa selvitetään pakottavan kontrollin ja digitaalisen vainon vaikutuksia lasten ja nuorten elämään tilanteissa, joissa vanhemmat ovat eronneet ja isät/isähahmot vainosivat äitejä.</p>	<p>Lapset ja nuoret altistuvat kolumelle teknologian edistämän vainoamisen ilmenemismuodolle: 1. väkivallalla ja kuoleamalla uhkailu, 2. tunkeutuva ja pakkomiellein isyys, 3.</p>

Suomi	Tutkimusaineisto koostuu k ä r ä j ä oikeudessa k ä s i t e llyist ä 131 tapauksesta.	halventava ja loukkaava ä i t iys/naiseus.
<p>Digital Media and Domestic Violence in Australia: Essential Contexts (2021)</p> <p>Molly Dragiewicz, Bridget Harris, Delanie Woodlock and Michael Salter</p> <p>Australia</p>	<p>Artikkelissa tarkastellaan perheväkivallasta selviytyneiden kokemuksia teknologiaan perustuvasta pakottavasta kontrollista. Tutkimuksessa on haastateltu 20 naista.</p>	<p>Ominaista kontrollille on pakottava ja hallitseva suhde sekä eron ja yhteisen vanhemmuuden hyväksikäyttö. Uhrit pyrkivät selviytymän tilanteesta omatoimisen turvallisuustyön avulla.</p>
<p>'I Feel Like We're Really Behind the Game': Perspectives of the United Kingdom's Intimate Partner Violence Support Sector on the Rise of Technology-Facilitated Abuse (2021)</p> <p>Leonie Maria Tanczer, Simon Parkin and Isabel López-Neira</p> <p>Englanti</p>	<p>Tutkimuksessa tarkastellaan teknologian edistämä hyväksikäyttöä parisuhdeväkivallän liittyen.</p> <p>Tutkimus perustuu haastattelun, jossa on haastateltu uhreja sekä ammattilaisia, jotka työskentelevät lähisuhdeväkivallän tukipalveluissa.</p>	<p>Teknologiaan perustuvassa hyväksikäytösä ja väkivallän kätetän hyväksi puheimiä ja laitteita sekä muita kodin älylaitteita. Nykyiset palvelut ovat riittämätömä auttamaan uhreja ja ilmiön liittyen tarvitaan enemmän spesifiä osaamista.</p>
<p>Technology-Facilitated Abuse in Intimate Relationships: A Scoping Review (2022)</p> <p>Michaela M. Rogers, Colleen Fisher, Parveen Ali, Peter Allmark and Lisa Fontes</p> <p>Englanti</p>	<p>Katsauksessa tarkasteltiin 22 tutkimusta, jotka käsittelivät digitaalista väkivallän parisuhdekontestissa seuraavissa maissa: Iso-Britannia, Irlanti, Yhdysvallat, Kanada, Uusi-Seelanti ja Australia.</p>	<p>Digitaalinen vaino on jatkumoa parisuhdeväkivallän, ja se pitä sisällän teknologian väärinkäyttöä. Digitaalinen vaino tarjoaa laajemmat väärinkäytön mahdollisuudet. Viranomaiset pitävät digitaalista väkivallän fyysistä väkivallän vähemmän vakavana muotona.</p>
<p>The Role of Technology in Improving Access to Justice for Victims of Family Violence: Challenges and Opportunities (2022)</p> <p>Leavides Domingo-Cabarrubias, Delanie Woodlock, Christopher Alexander, Mai Sato, Genevieve Grant and Jacqueline Weinberg</p>	<p>Tutkimuksessa tutkittiin sellaisten lakimiesten kokemuksia, jotka käyttävät tekniikkaa työsänän tukeakseen parisuhde- ja perheväkivallän uhreja.</p>	<p>Teknologialla on ratkaiseva rooli uhrien oikeussuojan parantamisessa, se voi myös aiheuttaa riskejä, sillä väkivallän tekijät käyttävät yhä enemmän teknologiaa väkivallän keinona. Teknologian kehittämisen ja suunnittelun tulee olla uhrikeskeistä ja traumatietoista.</p>

Australia		
<p>Intersections of Stalking and Technology-Based Abuse: Emerging Definitions, Conceptualization, and Measurement (2020)</p> <p>Jill Messing, Meredith Bagwell-Gray, Megan Lindsay Brown, Andrea Kappas and Alesha Durfee</p>	<p>Tutkimus perustuu kahteen aiempaan tutkimukseen vainoamisesta ja teknologian väärinkäytöstä.</p>	<p>Kumppanien vainoaminen, mukaan lukien suora vainoaminen, seuraaminen, verkossa tapahtuva häirintä ja digitaalinen vaino ovat yleisiä väkivallan uhrien keskuudessa. Näitä väkivallan muotoja voidaan pitää osana pakottavan hallinnan mallia.</p>
<p>Beyond the Power and Control Wheel: How Abusive Men Manipulate Mobile Phone Technologies to Facilitate Coercive Control (2020)</p> <p>Tirion Elizabeth Havard and Michelle Lefevre</p> <p>Englanti</p>	<p>Tutkimukseen osallistui naisia, joiden miespuoliset kumppanit ovat manipuloineet matkapuhelimeen hyväksikäytön välineenä. Artikkelit tutkii myös pakottavan ohjauksen taustalla olevia strategioita.</p>	<p>Aineisto on tematisoitu seuraavasti: pelottelu; emotionaalinen hyväksikäyttö; eristäytyminen; kieltäminen, minimointi ja syyttely; lasten hyväksikäyttö; miesten etuoikeuden käyttäminen; taloudellinen väärinkäyttö; pakottaminen ja uhkaukset. Luokkien välit ovat häilyviä, ja eri käyttäytymisten vaikutukset ovat päällekkäisiä.</p>